

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
DİNLER TARİHİ BİLİM DALI

BOZKIR İLÇESİ MANEVİ HALK İNANÇLARININ DİNLER TARİHİ VE DİN
FENOMENOLOJİSİ AÇISINDAN TAHLİLİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
DOÇ. DR. HİDAYET IŞIK

HAZIRLAYAN
İBRAHİM ERDEM

KONYA – 2008

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	1
KISALTMALAR	2
GİRİŞ	3
BOZKIR İLÇESİNİN COĞRAFİ KONUMU	3
BOZKIR İLÇESİNİN TARİHÇESİ	4

I. BÖLÜM BOZKIR İLÇESİ MANEVİ HALK İNANÇLARI

I.MANEVİ HALK İNANÇLARININ TEZAHÜR YERLERİ.....	8
A. MANEVİ HALK İNANCINA KONU OLAN TARİHİ CAMİLER	8
1. Hisarlık Kasabası Camii.....	8
2. Üçpınar Kurşunlu Camii	9
3. Merkez Büyük Camii	11
4. Akçapınar Köyü Camii.....	11
5. Yolören Köyü Camii	12
B. TÜRBE VE ZİYARET YERLERİ	13
1. Çamlar	13
2. Sınat Tepesi	13
3. Bahaddin-i Veli Türbesi	14
4. Hu Dede Türbesi	15
5. Şeyh Bedrettin Türbesi.....	16
6. Delik Taş	17
7. Şıhlar Türbesi.....	17
C. OCAKLAR	19
1. Aydaş Ocağı	19
2. Kengi Ocağı.....	19
3. Siğil Ocağı	19
4. Temreği Ocağı	20
5. Yılcık Ocağı	20
6. Yürek Kalkması Ocağı	21
II.MANEVİ HALK İNANÇLARI	22
A. DOĞUM, KADIN VE ÇOCUKLA İLGİLİ HALK İNANÇLARI	22
1. Doğum Öncesi Halk İnançları	22
2. Doğum Sonrası Halk İnançları	25
B.EVLİLİK İLE İLGİLİ HALK İNANÇLARI.....	29
1. Kısmeti Açmak	30
2. Kız İsteme.....	31
3. Söz Kesme	32
4. Nişan.....	33
5. Mehir	34
6. Düğün Hazırlıkları ve Düğün	35
7. Kına Gecesi.....	35
8. Gelin Alma.....	37
C. ÖLÜM İLE İLGİLİ İNANÇLAR	41
D. NAZARLA İLGİLİ İNANÇLAR	44
E. UĞUR VE UĞURSUZLUKLA İLGİLİ İNANÇLAR.....	45

1. İnsanlarla İlgili İnançlar	45
2. Hayvanlarla İlgili İnançlar	47
3. Gün ve Vakitlerle İlgili İnançlar	48
F.SÜNNET	49
G.YAĞMUR DUASI.....	50
H.ASKER UĞURLAMA.....	52

II. BÖLÜM

BOZKIR İLÇESİ MANEVİ HALK İNANÇLARININ DİNLER TARİHİ VE DİN FENOMENOLOJİSİ AÇISINDAN TAHLİLİ

A. TÜRBE VE ZİYARET YERLERİ İLE İLGİLİ İNANÇLAR	54
B. OCAKLARLA İLGİLİ İNANÇLAR.....	56
C. MANEVİ HALK İNANÇLARI	57
1. Doğum, Çocuk ve Kadınla İlgili İnançlar	57
2. Evlenme İle İlgili Halk İnançları	59
3. Ölümle İlgili İnançlar	59
4. Nazarla İlgili İnançlar	60
5. Uğur ve Uğursuzlukla İlgili İnançlar	62
SONUÇ	63
BİBLİYOGRAFYA.....	64
KAYNAK ŞAHISLAR.....	67
EK-1: BİLGİ FORMU.....	70

ÖNSÖZ

Toplum tarafından kabullenilen ve benimsenen değerler olarak tanımlayabileceğimiz halk inançları, ait oldukları toplumların kültürel yapısını ortaya koyan önemli bir olgudur. Halk inançları bir milleti başka milletlerden ayıran en önemli unsurdur. Bununla beraber zaman zaman aynı dini ve dili paylaşan toplulukların yaşadıkları farklı bölge ve şehirlerde bu inançlar, örf ve adetler değişiklik gösterebilmektedir.

Günümüz dünyasında teknoloji ve iletişim araçlarının gelişmesi, toplumların sahip olduğu kültürel değerlerin zaman içinde farklılaşmalarına neden olmuştur. Ben de günümüzde kaybolmaya yüz tutan Türk Kültürünün bir parçası olan halk inançlarının gelecek nesillere aktarılabilmesi için kendi ilçem olan Bozkır'ı araştırma sahası olarak seçtim. Çünkü bir milleti millet yapan unsurların başında kültür gelir. Gelenek ve inançlar, toplumların yaşam tarzlarını ve dünya görüşlerini bize ulaştıran en sağlam kaynaklardır.

Yurdumuzun pek çok yerinde olduğu gibi Bozkır ve çevresinde de halk; türbeleri, mezarları, kutsal saydığı taş ve dağ gibi unsurları ziyaret etmekte ve sebebini, nereden geldiğini bilmeden pek çok manevi halk inancını İslam inancıyla bir arada yaşatmaktadır.

Çalışmam; giriş kısmı ve iki bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmı, Bozkır ilçesinin coğrafi konumu, adının kaynağı ve kısaca tarihçesinden oluşmaktadır. Birinci bölümde, ilçedeki manevi halk inancına konu olan tarihi camiler, türbe ve ziyaret yerleri, ocaklar ve manevi halk inançları incelenmiştir. İkinci bölümde ise manevi halk inançlarının Dinler Tarihi ve Din Fenomenolojisi açısından tahlili yapılmıştır. Sonuç, kaynak şahıslar ve bibliyografya ile bu çalışma sona ermektedir.

Çalışmamı Bozkır ilçesindeki birçok kişi ile mülakat ederek, kutsal sayılan yerleri ziyaret ederek ve buraları görüntüleyerek elde ettiğim bilgiler ile ortaya koymaya çalıştım. Çalışmamda bana yardımcı olan, bilgilerini esirgemeyen, kaynak şahıslar bölümünde yer alan bölge halkına; bilgi ve görüşlerinden faydalandığım değerli hocalarım Prof. Dr. Mehmet Aydın ve Doç. Dr. Hidayet Işık beylere teşekkürlerimi sunuyorum.

İbrahim ERDEM

Konya – 2008

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.m.	: Adı Geçen Makale
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
Fak.	: Fakülte
H.	: Hicri
H.z.	: Hazreti
İst.	: İstanbul
Km.	: Kilometre
m.	: Metre
M.	: Miladi
Mah.	: Mahalle
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
S.Ü.	: Selçuk Üniversitesi
T.D.V.	: Türkiye Diyanet Vakfı
T.D.T.D.	: Türk Dünyası Tarih Dergisi
vb.	: Ve benzeri
vs.	: Vesaire
Yay.	: Yayınları
yy.	: Yüzyıl

GİRİŞ

BOZKIR İLÇESİNİN COĞRAFİ KONUMU

Bozkır, Konya ilinin güneyinde ve Konya'ya 119 km. uzaklıkta bir ilçedir. İlçenin kuzeyinde Çumra ve Akören ilçeleri, güneyinde Hadim ilçesi, doğusunda Güneysınır ilçesi, batısında ise Antalya ili ve Ahırılı ilçesi bulunur.¹

RESİM 1: Bozkır İlçesinin Genel Görünümü

Bozkır ilçesi, 37–38 kuzey enlemi ile 32–33 doğu boylamları arasında yer alır. Bozkır'da karasal iklim hâkim olduğundan kışlar soğuk ve yağışlı, yazlar ise sıcak ve kurak geçer.²

Denizden yüksekliği 1125 m'dir. Yüzölçümü 1489 km²dir. İlçe arazisini daha ziyade ardıç, karaçam, köknar ve meşe ağaçlarının bulunduğu ormanlar ve taşlıklar oluşturmaktadır.

Bozkır 1840 yılında ilçe olmuştur.³ 10 beldesi ve 40 köyü vardır. İlçenin ana gelir kaynağı tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Bazı köylerde bulunan el tezgâhlarında çuval ve kilim dokunmaktadır. Çanak, bıçak yapımı, kalaycılık ve demircilik, yörenin ihtiyaçlarını karşılayacak kadar yapılmaktadır. Ekili tarım arazilerinin yetersizliği ve

¹ Cumhuriyetin 75. Yılında Konya–1998, Konya, Altınarı Ofset, s. 265

² Mehmet Ali TEKİN, Tarihi-Coğrafi-Kültürel Yönüyle Bozkır, İstanbul 2006, s. 18.

³ Konya İl Yıllığı, 1967, s. 94.

ekonomik olmamasından yöre halkının büyük bir çoğunluğu büyük şehirlere göç etmek zorunda kalmıştır.⁴

Bozkır ilçesi ve çevresinin fay hattı üzerinde olduğu bilinmektedir. Ancak bu fay hattının hareketsiz olması, bölgenin deprem yönünden bir risk taşımadığını göstermektedir.

İlçenin en önemli su kaynağı olan Çarşamba Çayı, ilçenin güneyindeki “Aygır Sırtı” denilen Torosların eteğinden çıkmaktadır. Çarşamba Çayı ilçe merkezinin içinden geçerek Mavi Boğazı’nda Beyşehir Kanalı ile birleşerek, Çumra ilçe sınırlarına ulaşmakta ve Apa Barajı’na dökülmektedir. Çay, özellikle ilkbahar mevsiminde taşması nedeniyle beton kanal içine alınmıştır.

İlçede elma yetiştiriciliği önemli bir geçim kaynağıdır. Son yıllarda büyük önem verilen kiraz yetiştiriciliği ve dağlık kesimlerde yapılan bağcılık da ilçenin geçim kaynaklarındandır. Antep fıstığı üretimi de son yıllarda umut veren çalışmalardandır.

Yöreye özgü bir besin maddesi olan tahin, Manavgat İlçesi’nden getirilen susamın kavrulması ve yağının çıkarılması suretiyle hazırlanır. Önceleri Çarşamba Çayı üzerinde kurulu olan su değirmenlerinde üretilen tahin, günümüzde modern tesislerde üretilmektedir.⁵

BOZKIR İLÇESİNİN TARİHÇESİ

Bozkır Eski Çağ’da İsauria⁶ bölgesi içindeydi. Bölgenin adını da taşıyan şehir, şimdiki Bozkır ilçesidir. Daha sonra ilçenin kuzeydoğusunda yapılan büyük bir kaleye de İsaurianova (Yeni İsauria) denilince ilçenin bulunduğu bölgeye Leontopolis⁷ ve sonra Tris-maden adları verilmiştir.⁸ Bozkır’a bu adın verilmiş olması herhalde üçlü madenin; yani altın, gümüş ve kurşunun çıkarılıyor olmasındandır.⁹

⁴ Mehmet Ali TEKİN, **Tarihi-Coğrafi-Kültürel Yönüyle Bozkır**, s. 18–19.

⁵ Ü.Gülsüm TER, Yusuf Ziya TER, Hasan Basri YALÇINKAYA, “Bozkır İlçesinin Tarihi-Kültürel ve Doğal Potansiyellerinin Ekoturizm Açısından Değerlendirilmesi” Bozkır’ın Dünü Bugünü Sempozyumu, Konya 2006, s. 545

⁶ **İsauria**: Bozkır, Hadim, Yalılıyük, Ahırlı İlçe ve köylerinin bulunduğu alandır. İsauria Bölgesinin başkenti Bozkır’a 16 km. uzaklıktaki Ulupınar Köyü yakınlarında bulunan ve bugün “Zengibar Kale” olarak bilinen antik İsauria kentidir. Mustafa Yılmaz, **Bozkır Çevresi Antik Tarihi ve Eserleri**, Konya, 2005, s. 3.

⁷ **Leontopolis**: Aslanlar Kenti.

⁸ Türk Ansiklopedisi, Ankara 1956, C. 8, s.7.

⁹ Mustafa YILMAZ, **Bozkır Çevresi Antik Tarihi ve Eserleri**, s. 65.

RESİM 2: Zengibar Kalesi

1400'lü yılların başında Yalnhüyük ve çevresinde (Yazıkolu) yaşayan Bozkır Bey, bu bölgeye gelerek kendi adını vermiştir.¹⁰

16. ve 17. yüzyıllarda “Sırıstat”, “Silistat”, “Seri Üstat” olarak da anılmıştır. Hatta bugün bile yaşlı kuşak, bu isimlerden birini hala söylemektedir. Bu sözcüğün anlamı ve menşei bilinmemektedir. Ancak, Bozkır ve çevresinden çıkarılan simli kurşun, altın ve gümüş madenlerini işleten baş ustanın “Ser Usta”nın değişik varyasyonu olsa gerektir.¹¹

Tamamıyla dağlık; fakat bağlık, bahçelik olan bu bölgede, ilçenin Bozkır adını taşıması, hem bölgede oturanlarda hem de gelen yabancılarda hayret uyandırmaktadır.¹²

Esasen Bozkır adını taşıyan yer, gerçek manasında Bozkır karakterinde de değildir. Bozkır adının boz- ve kır- fiillerinden emir ikinci şahısları ile yapılmış bir ad olduğu anlaşılmaktadır. Yani Bozkır, anlaşılacağı üzere “yen ve saf dışı bırak” demektir.¹³

Osmanlı devrinde Bozkır idare bakımından sürekli değişiklik geçirmiştir XV. ve XVI. yüzyıllarda Yazıkolu bölgesindeki bazı topraklar Bozkır Bey'in çocuklarının elinde idi.¹⁴

¹⁰ Faruk SÜMER, **Bozkır Tarihi Hakkında Bilgiler**, Türk Dünyası Tarih Dergisi, İstanbul, 1995, S. 102, s. 9–10.

¹¹ Mustafa Yılmaz, **Bozkır Çevresi Antik Tarihi ve Eserleri**, s. 65.

¹² Türk Ansiklopedisi, s. 7.

¹³ Faruk SÜMER, “**Bozkır Tarihi Hakkında Bilgiler**”, s. 10.

¹⁴ Türk Ansiklopedisi, s. 8

XVII. yüzyılın ilk yarısında Bozkır, Dereli Halil ve Bademli’li Hüseyin gibi zorbarların eline düşmüştür. Lakin Bozkır sipahilerinin önemli bir kısmı da bu sırada Osmanlı Hassa Kuvvetlerinin en büyük amiri Seydişehirli Dağlar Delisi’nin emrinde idi. Asıl adı Süleyman olan Dağlar Delisi, barış zamanında Seydişehir’nde oturur, ayrıca Beyşehir ve Bozkır ilçelerine de hükmederdi.¹⁵

Aynı yüzyılın ortalarında Cihannüma adıyla coğrafyasını yazmış olan Kâtip Çelebi Bozkır’dan “armudu çok, üzümü yok” diye söz etmektedir.¹⁶

Bozkır, Osmanlılar döneminde 1840 yılında ilçe olmuştur.¹⁷

Bozkır, yerleşim birimleri yönünden çok geniş bir alanı kapsamakta iken gerek Cumhuriyetin ilk yıllarında, gerekse 1990 yılındaki idari bölünmeler nedeniyle (Ahırlı ve Yalılıyük kasabalarının ilçe olması, ayrıca Bozkır’ın kuzeyinde yer alan bazı köylerin Çumra ve Akören ilçelerine bağlanması) Bozkır ilçesi küçülmüştür.

Bozkır merkezde Küçük Sivri olarak bilinen bölgede antik yerleşmeler mevcuttur.¹⁸ Ayrıca Antik çağdan kalma Zengibar Kalesi (Ulupınar Köyü civarında), İki Delikli mevkii (Bozkır merkezde), Gâvur Sarnıcı (Hisarlık kasabasında), Roma Çeşmesi (Harmanpınar kasabasında), Nazar Lahitleri (Dere kasabasında), Antik Yollar (Sarot Yaylası’nda) bulunmaktadır.

Selçuklular döneminden kalma tarihi kemer köprüler (Bozkır merkez, Çağlayan, Dere ve Sorkun kasabalarında); Osmanlı döneminden kalma Bozkır Merkez Camii, Tarihi Hisarlık kasabası Camii ve Üçpınar kasabasında Tarihi Kurşunlu Camii, Bozkır merkezde bir tarihi çeşme bulunmaktadır.

Çarşamba Çayı’nın doğduğu Aygır mevkii, Akçapınar Çamlığı, Mavi Boğazı, Çarşamba Vadisi, Tepearası Koruluğu, Sorkunca ve Yaylalar tarihi ve turistik yerlerdir.¹⁹

---

¹⁵ Türk Ansiklopedisi, s. 8

¹⁶ Türk Ansiklopedisi, s. 8.

¹⁷ Mehmet Ali TEKİN, **Tarihi-Coğrafi-Kültürel Yönüyle Bozkır**, s. 22.

¹⁸ Mustafa YILMAZ, **Bozkır Çevresi Antik Tarihi ve Eserleri**, s. 66.

¹⁹ Cumhuriyetin 75. Yılında Konya, s. 267.

Bozkır ilçesi, bağı kasaba ve köyleri ile ilgili olarak ilim, kültür, yardımlaşma, dayanışma ve kalkındırma amaçlarına hizmet eden vakıf ve derneklerin çokluğuyla ilgi ve dikkat çeker. Özellikle Bozkır dışında yaşayan Bozkırlıların; birbirlerine yardımcı olmak, birbirleri ile kaynaşmak, gurbette dayanışmayı sağlamak, Bozkır ilçesine has kültürel değerleri yaşatmak ve bunların yetişen nesillere aktarılmasını sağlamak amacıyla kurdukları vakıf ve derneklerin çoğu İstanbul'dadır. Sebebi ise, Bozkırlıların İstanbul'da yoğun bir şekilde yerleşmeleridir. İstanbul haricinde, Ankara ve Konya gibi büyük illerde de dernek ve vakıf faaliyetleri devam etmektedir.²⁰

---

²⁰ Ali Ulvi ÜLKER, **Kültür Diliyle Bozkır**, İstanbul, 2003, s. 38.

I. BÖLÜM

BOZKIR İLÇESİ MANEVİ HALK İNANÇLARI

I. MANEVİ HALK İNANÇLARININ TEZAHÜR YERLERİ

A.MANEVİ HALK İNANCINA KONU OLAN TARİHİ CAMİLER

Toros dağlarının eteğinde kurulan Bozkır ilçesi ve çevresinde çok sayıda ahşap caminin varlığı dikkati çeker. Bunlardan bazıları orijinallliğini koruyarak günümüze kadar sağlamlığını koruyabilmiş, birçoğu da rast gele yapılan tamiratlarla özelliğini kaybederek değişikliğe uğramış ya da tamamen yıkılarak yerine hiçbir özelliği bulunmayan sanat değerinden yoksun gelişigüzel yapılar inşa edilmiştir. Ahşap malzemenin taş, tuğla, mermer vb. gibi malzemelere nispetle dayanıksızlığı ve tabiat şartlarının getirdiği tahribatlar da bu değişimi hızlandıran sebepler arasında sayılabilir. Bütün bu olumsuzluklara rağmen günümüze gelebilen cami sayısı azımsanmayacak bir yekûn teşkil eder. Cami yapımında ahşap malzemenin bu kadar çok kullanılmasının nedenlerinden birisi, bulunduğu coğrafyadaki ahşap malzemenin çokluğu, diğeri ise geleneklerin ön plana çıkması olarak düşünülmelidir.

1. Hisarlık Kasabası Camii

Cami Bozkır'daki Osmanlı devri eserlerinin en muhteşemi, sanatsal değeri en yüksek olanıdır. H. 1282 yılında yapılmıştır.

RESİM 3: Hisarlık Kasabası Camii

Caminin süslemesi Bağdatlı İsmail Usta tarafından yapılmıştır. Cami ahşap işçiliğinin mükemmelliği, duvar freskoları (sulu boya resimleri) ve sanatsal güzelliği bakımından ayrı bir önem taşır. Tek mebanili caminin duvarları; eğilmiş tuba dalları, gemiler, silahlar, bir vazodan fışkıran çiçek motifleri ve geobitkisel fiskolarla hiç boş yer bırakılmaksızın dekore edilmiştir.

Caminin ahşap işçiliğinde, Türk sanatına belli bir dönem ağırlığını koymuş olan Barok devri sanatının şahikaya ulaştığını görürüz. Gündük tek minaresi; sarı por taştan, tek şerefeli ve sekizgen kaide üzerinde yükselir. Dışarıya açık üst pencereleri; kafes, yıldız biçiminde eğri kesim tekniğiyle hazırlanmıştır. Hisarlık kasabası camii “Korunma Gerekli Kültür Varlığı” olarak tescil edilmiş olup, Vakıflar Müdürlüğü tarafından bu caminin restorasyon çalışmaları tamamlanmıştır.²¹

Cami avlusunun kuzeyinde Bozkırlı Memiş Efendi'nin icazet verdiği üç kişiden biri olan Mustafa Efendi'nin türbesi bulunmaktadır. Bu türbeden nur parladığı ancak bunu sadece kalp gözü açık olanların görebileceği söylenir. Mustafa Efendi'nin darda kalanlara ve zor durumda olanlara yardım ettiğine inanılır. Bu yüzden türbe kasaba halkı tarafından sık sık ziyaret edilmektedir. Ayrıca avlu içerisinde evliyaullahtan olduğu söylenen fakat hayatıyla ilgili malumat bulunmayan Mehmet Efendi isimli bir zatın kabri de bulunmaktadır.²²

2. Üçpınar Kurşunlu Camii

Üçpınar kasabası Hocaköy Mahallesinde bulunan caminin Bozkır Müftülüğündeki arşiv kayıtlarından M. 1816 yılında yapıldığı anlaşılmaktadır. Dışının sadeliğine rağmen içi oldukça süslü olan caminin süslemelerinin 1949 yılında Müslüm Gökçek adlı Gaziantep'li bir tezhip ve hat sanatkarı tarafından yapıldığı söylenmektedir. Bedenen özürülü olan ustanın, işe kasabada ne kadar yumurta varsa toplayarak başlaması ve süslemeleri yaparken kimseyi içeri almaması yöre halkı arasında hala konuşulmaktadır. Ustanın bu yumurtaları kök boya ile karıştırarak boya hazırladığı düşünülmektedir. Caminin orijinalde düz toprak damlı ve ahşap bir yapı olarak yapıldığı, daha sonra ise duvarlarının kalınlaştırılıp, üzerinin kubbe ile örtüldüğü tespit edilmiştir.

---

²¹ www.Bozkir.gov.tr

²² M.Ali Tekin, Tarihi-Coğrafi-Kültürel Yönüyle Bozkır, s. 43-44

Eser, bir kare plana oturtulmuştur. Kubbelerin önce çinko ile kaplanması, daha sonra ise kurşunla kapatılması üzerine ismi de Kurşunlu Cami olarak anılmaya başlanmıştır. Tek şerefeli minaresi orijinal olmayıp 1917 yılında yapılmıştır. Caminin restorasyonu için Tabiat ve Kültür Varlıklarını Koruma Kurulundan restorasyon kararı çıkmış olup, Vakıflar Müdürlüğü tarafından restorasyon çalışmaları devam etmektedir.²³

RESİM 4: Üçpınar Kurşunlu Camii Eski Görünümü

Caminin restorasyonu esnasında yapılan kazılardan elde edilen bilgiler ışığında, Vakıflar Müdürlüğü çalışanları, caminin büyük bir ihtimalle Selçuklular Dönemine ait olduğunu söylemişlerdir. Cami avlusunda Memiş Efendi'nin oğlu Ubeydullah Efendi'nin türbesi bulunmaktadır. Kasaba halkı zaman zaman bu türbeyi ziyaret ederek çeşitli dileklerde bulunmaktadır.²⁴

RESİM 5: Kurşunlu Camii Yeni Görünüm

²³ www.Bozkir.gov.tr

²⁴ Mustafa ÖZDEMİR, 1963 Bozkır Ayvalca Köyü doğumlu, İ.H.L. Mezunu, Kurşunlu Camii İmami.

3. Merkez Büyük Camii

Çarşı içi mahallesinde bulunan cami, canlı bir ticaret merkezinin doğusunda yer almaktadır. Caminin yapım kitabesi yoktur. Bunun yanı sıra mihrap süslemesinin yapıldığı tarih H. 1286 yılı olduğu yazılır. Cami iki katlı olup 2. katında bulunan kitabe de H. 1323 tarihi yazılıdır. Minaresi orijinal olmayıp sonradan iki şerefeli olarak yapılmıştır. 19. y.y. içinde yapıldığı düşünülen caminin birkaç kez onarıldığı görülmektedir. Özellikle son cemaat mahalli köklü bir onarım görmüştür.²⁵

RESİM 6: Bozkır Merkez Camii

Bozkır'da bütün cenazeler bu camiden kaldırılır. Kandil gecelerinde mevlitler bu camide okunur ve Kadir Gecesi'nde Sakal-ı Şerif ziyaretleri burada yapılır. Ayrıca Aydaş olduğu düşünülen çocuklar sala ile ezan arasında caminin etrafında yedi defa dolaştırılır ve minberin altından geçirilir.²⁶

4. Akçapınar Köyü Camii

Dikdörtgen bir yapıda olup harim girişi, doğu cepheye açılan kemerli bir kapı ile sağlanmıştır. Üçgen alınlıklı girişin iki tarafında birer mihrabiye yer almaktadır. Burada H. 1308 tarihi okunmaktadır. Kadınlar mahfili yan duvarlarda bir "U" oluşturacak şekilde uzantı yapmaktadır.

²⁵ Sabri DOĞAN, "Bozkır'da Türk-İslam Devri Yapıları", S.Ü. Sanat Tarihi ve Arkeoloji Bölümü, Yayınlanmamış Lisans Tezi, 1984, Konya, s. 14

²⁶ Kadir TAŞPINAR, 1935 Bozkır Işıklar Köyü doğumlu, Ortaokul Mezunu, Emekli Müezzin, Bozkır'da oturuyor.

Caminin mihrabı taş, minberi ahşaptandır. Caminin kesme taş örgülü duvarları diğer camilerden farklı olarak rustik tarzda yontulmuştur. İki şerefeli silindirik gövdeli minaresi, Beyşehirli Hüseyin Özdemir tarafından yapılmıştır.²⁷

Yağmur duası, mevlitler ve damat giydirme törenleri camide yapılmaktadır. Aydaş olan çocukların cami etrafında dolaştırılması inancı burada da görülmektedir.²⁸

5. Yolören Köyü Camii

Giriş kapısı üzerinde yer alan kitabesine göre H. 1260 yılında yapılmıştır. Caminin kapı kanatları orijinal olmasına rağmen sonradan yağlı boya ile boyanarak özelliği bozulmuştur. Kanatlar yatay ve dikey panolara bölünerek içleri geometrik ve bitkisel motiflerle doldurulmuştur. Son cemaat yerinin yan tarafı duvarla kapatılmıştır. Mihrap ve minberi ahşaptandır. Her ikisi de kendi dönemine ait olmayıp yakın zamanda yenilenmiştir. Sonradan yapıldığı belli olan silindirik gövdeli, tek şerefeli minare, bu yapıdan ayrılmıştır.²⁹

Yağmur duası, damat giydirme törenleri ve mevlitler camide yapılmaktadır.³⁰

RESİM 7: Yolören Köyü Camii

²⁷ Yaşar ERDEMİR, *Konya ve Yöresindeki Nakışlı Ahşap Camiiler*, Konya, 1985. *Bozkır'ın Dünü ve Bugünü Sempozyumu*”, Konya, 2006, s. 348

²⁸ Osman ARSLAN, 1971 Bozkır Işıklar Köyü doğumlu, İ.H.L. Mezunu, Akçapınar Köyü Camii İmamı.

²⁹ Yaşar ERDEMİR, *Konya ve Yöresindeki Nakışlı Ahşap Camiiler*, s. 349

³⁰ Mehmet ILGIN, 1936 Bozkır Yolören Köyü doğumlu, İlkokul Mezunu, Çiftçi, Yolören Köyünde oturuyor.

B. TÜRBE VE ZİYARET YERLERİ

1. amlar

Bozkır Karaardı köyünün güneyinde bulunan am kümesi hakkında şöyle bir efsane anlatılmaktadır.

Oldukça büyük olan bu am ağaçlarının ne zaman ve kim tarafından dikildiği bilinmemektedir. Köylüler bu ağaçların yüzlerce yıl önce bir gecede meydana geldiğine inanırlar. Yörede, bu ağaçları kesenlerin, diplerinden kozalarını toplayanların ve dallarını kesenlerin mutlaka cezalandırılacağına inanılır.³¹ Böyle bir inancın ağaç ve yeşili koruma gayesiyle ortaya çıkarılmış olması mümkündür. Çünkü sosyal ve ekonomik bir unsuru korumanın en iyi yolu, ona dini bir anlam kazandırmaktır.

Kutsallığına inanılan bu ağaçların diğer bir özelliği de yüzlerce yıldır çoğalmamalarıdır. Köylüler bu ağaçların şifalı olduğuna inanırlar ve ziyaret ederler.

2. Sınat Tepesi

Bozkır'a bağlı Dereii kasabasında yaşanan bir ziyaret geleneğidir. Sınat mahalli bir kelime olup bu kelimenin aslı "sınak" olsa gerek. Sınak; sınanmış, ziyaret ve kendini ispat etmiş anlamlarını taşımaktadır. Tepe kasabadan 11 km uzaklıktadır. Tam zirvesinde etrafı çevrelenmiş bir yataırın varlığı, halkı asırlardır oraya çekmiştir. Kasaba halkı her yıl eylül ayının son haftalarında söz konusu tepeye çıkar, 60–70 adet kurban keser. Kurbanlar sabah namazından hemen sonra kesilir. Çevre köylerden gelenler de ziyarete katılır. Halkın dediğine göre 20–30 yıl önce kurbanın sayısı 100-150'yi bulurmuş. Kurbanların çoğu niyet ve adak kurbanlarıdır. Tepede o gün öğle ve ikinci namazları topluca kılınır. Sınat günü herkes silahlıdır, nişanlara atış yapılır. Bu gelenekteki asıl amaç, Sınat Tepesini ziyaret etmekle birlikte, aile, köy ve vatana gelebilecek olan saldırılara karşı her an tetikte hazır bekliyoruz mesajının verilmek istenmesinden kaynaklanmaktadır.³²

³¹ Aziz AYVA, "Bozkır (Konya) Halk Edebiyatından Örnekler: Efsaneler, Bozkır'ın Dünü ve Bugünü Sempozyumu", Konya, 2006, s. 282.

³² Ali Ulvi ÜLKER; *Kültür Diliyle Bozkır*, s. 67.

RESİM 8: Sınat Tepesi

3. Bahaddin-i Veli Türbesi

Türbe Ferhatlar köyünün hemen alt tarafında bulunmaktadır. Şu an Ferhatlar köyü, Harmanpınar kasabasının mahallesi olmuştur. Türbeye çocuğu olmayanlar, çocuk düşürenler ve çocuğu olup da yaşamayanlar gelmektedir. Türbeye gelenler, türbeyle ilgilenen köylüler tarafından türbe etrafında dolandırıldıktan sonra iki rekât namaz kılarlar. Karı – koca türbeden aldıkları toprakla evlerinde banyo yapar. Dileği kabul edilenler, daha sonra türbeye gelerek kurban keserler

RESİM 9: Bahaddin-i Veli Türbesinin Dış Görünümü

RESİM 10: Türbenin İç Görünümü

Köy halkı tarafından Bahaddin-i Veli'nin köyün kurucusu olduğu söylenmektedir.³³

4. Hu Dede Türbesi

Türbe Ferhatlar köyünün üst tarafında meşe ve ardıç ağarlarının arasındadır. Köyün iki manevi koruyucusundan biri olarak görülür. Maalesef günümüzde Hu Dede'nin mezarı kaçak kazılar sebebiyle adeta yok edilmek istenmiştir.

RESİM 11: Hu Dede Türbesi Görünümü

Hu Dede ve Bahaddin-i Veli'nin Akören ilçesi Avdan kasabasında türbesi bulunan Şeyh Zahreddin Hz. İle kardeş oldukları söylenmektedir.³⁴

³³ Mehmet Ali ÖZERALP, Bozkır Gündem Dergisi, İstanbul, 1992, S. 12.

³⁴ www.alicoban.blogcu.com

5. Şeyh Bedrettin Türbesi

RESİM 12: Şeyh Bedreddin Türbesi

Türbe ilçeye 3 km uzaklıktaki Yolören Köyü mezarlığının giriş kısmındadır. Şeyh Bedrettin'in soyunun Hz. Ali'ye dayandığı söylenir. Türbeye çocuğu olmayanlar veya çocuğu aydaş olanlar ziyarete gelmektedir. Türbeye gelenler, türbe etrafında dolanarak ziyaretlerini yaparlar. Çocuk sahibi olamayan kadınlar, Şeyh Bedreddin'e ait olduğu düşünölen mezardan bir avuç toprak alırlar. Eğer, alınan toprak içinde bir böcek veya kurt gibi canlı çıkarsa o kimsenin çocuğunun olacağına inanılır.³⁵

RESİM 13: Şeyh Bedreddin Türbesi İç Görünümü

³⁵ Mehmet İLGİN

6. Delik Taş

Akçapınar Köyüne yaklaşık 5 km uzaklıkta iki tane delikli taş bulunmaktadır. Taşlardan biri büyük, biri biraz küçüktür. Bu taşlar 2 m. aralıkla durmaktadır. Buraya aydaş olduğu düşünülen çocuklar getirilip büyük olan taşın deliğinden geçirilmektedir. Taşın hemen yanında cam şişe kırılır. Bazı ziyaretçiler demir para bırakırlar. Taşın yanında bulunan çalılığa çaput bağlayanlar da vardır.

RESİM 14: Delik Taş

Ayrıca, taşa 100 m uzaklıkta bulunan çeşmede çocuğun eli yüzü yıkanır. Böylece çocuğun aydaşlığının geçeceğine inanılır. Bölge, aydaş olan çocukların en çok götürüldüğü yerdir. Bunun için hemen hemen herkes tarafından bilinir. Taşın civarında bulunan ardıc ağaçlarının altındaki taşlardan o bölgenin eski bir mezarlık olduğu düşünülmektedir. Kaçak kazılar sonucu ortaya çıkan taş duvarlar, bölgenin eski bir yerleşim yeri olabileceği fikrini güçlendirmektedir. Taşların hangi döneme ait olduğu bilinmemektedir.

7. Şıhlar Türbesi

Türbe, ilçeye 16 km. uzaklıktaki Işıklar köyü Mezarlığı içinde bulunmaktadır. Türbede metfun bulunan şahsın köyün kurucularından olduğu ve Horasan'dan geldiği söylenmektedir. Köyün adının da Şıhlar kelimesinin zamanla değişime uğraması sonucu Işıklar şekline dönüştüğü konusunda köy halkı arasında yaygın bir söylenti vardır.

Türbe daha çok çocuğu olmayan veya düşük yapanlar tarafından ziyaret edilmektedir. Çocuğu olmayan kadına türbedeki mezardan toprak avuçlattırılır. Eğer kadının

avuçladığı toprak içinde böcek, kurt vs. bir haşarat çıkarsa o kadının çocuğu olacağına inanılır.

Eskiden hayvanları hasta olan kimselerin buradan toprak alıp hayvanlarına yedirdikleri böylece hayvanlarının iyileştiği belirtilmektedir. Günümüzde türbe, köy mezarlığı içinde kaldığından türbe görünümünü yitirmiştir. Sık sık olmasa da çeşitli sebeplerle insanlar tarafından ziyaret edilmektedir.³⁶

Tespit edebildiğimiz bu ziyaret yerleri ve türbelerin dışında Bozkır ilçesini Konya'ya bağlayan karayolunun bazı yerlerinde ve bazı köy yollarında, etrafı çevrili türbelere rastlanmaktadır. Bu türbelerde kimlerin metfun olduğu tam olarak bilinmemektedir. Ancak buralardaki mezarları bulunan kişilerin Anadolu'nun İslamlaşması noktasında büyük katkıları olan Horasan erenlerinden oldukları söylenmektedir. Türbe şekline dönüşmüş, çevrili mekânlarda mezarların yerleri tam olarak bilinmemektedir. Mezar yerleri kaçak kazılar sebebiyle birbirine karışmış durumdadır.

RESİM 15: Bozkır-Konya Yolu arasında metfunu bilinmeyen bir türbe

---

³⁶ Kadir TAŞPINAR

C. OCAKLAR

1. Aydaş Ocağı

Aydaş³⁷ olma çocukla ilgili bir inançtır. Aydaş olan çocuk sürekli ağlar ve susturulması bir hayli zordur. Çocuk, günden güne zayıflamaya başlar. Bozkır merkezdeki aydaş ocağı olan bir kadın, yaptığı uygulamaları şöyle anlatmaktadır: “Aydaş olan çocuğu bildiğim dua ve surelerle okur, elini yüzünü yıkarım. Çocuğa yedirilmek üzere bir parça ekmek veririm. Çocukta iyileşme olmadığı zaman bu işlemi üç kere tekrarlarız.”³⁸

Ayrıca aydaş olan çocukların götürüldüğü yerlerden biri de Karaardıç köyü yakınlarındaki Deliktaş'tır. Çocuk bu taşın içinden geçirilir, yakınındaki çeşmede eli yüzü yıkanır, su içirilir. Böylece çocuğun iyileşeceğine inanılır.³⁹

2. Kengi Ocağı

Bacağın kalça bölümünde oluşan bir ağrı çeşididir. Ocak olan kişiler ağrı olan bölgeyi bazı dualar okuyarak eliyle ovalar. Birkaç kez yapıldıktan sonra ağrının geçeceğine inanılır. Biz ilçeye 10 km uzaklıktaki Pınarcık Köyünde oturan Mehmet Ali Döner ile görüşmemiz neticesinde, M. Ali Döner'in bu hastalığın ocağı olduğunu ve hastalık için böyle bir işlem yaptığını tespit ettik. Mehmet Ali Döner'e ocaklık babasından geçmiştir.⁴⁰

3. Siğil Ocağı

Siğil ellerde, parmaklarda ve çene altında çıkan, erkek ve dişi olma durumuna göre çoğalan sert kabarcıklardır.⁴¹

Herhangi bir yerinde siğil olan kimselerin gittikleri bir siğil dikenini ağacı vardır. Buraya giden kimseler ağaçtan bir diken kırıp arkalarına bakmadan gittikleri zaman siğilin geçeceğine inanılır. Kırılan parça kurudukça siğilin de kuruyup iyileşeceği söylenir.

³⁷ **Aydaş:** Halk arasında çocuğun yemek yemeyip çok ağlaması sonucunda zayıf düşmesi halidir.

³⁸ Ümmühan GÖLGELİ, 1942 Bozkır doğumlu, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı, Bozkır'da oturuyor.

³⁹ Ümmühan GÖLGELİ

⁴⁰ Mehmet Ali DÖNER, 1953 Pınarcık Köyü doğumlu, İlkokul Mezunu, Çiftçi, Pınarcık Köyünde oturuyor.

⁴¹ Abdülkadir ERDOĞAN, **Konya'daki Eski Tekyeler**, Konya Dergisi, Yıl: 2, Sayı: 13/821.

Sazlı köyünde siğil ocağı olarak bilinen Cemal Dayı'ya siğil için gelenlere ne yaptığını sorduğumuzda da şunları söyledi: “Siğil olan bölgeyi okur, etrafını tükenmez kalemle çizerim. Siğilin geçmesi için kendisinin de inanıp kalbini bağlaması gerektiğini söylerim.”⁴²

4. Temreği Ocağı

Temreği bir cilt hastalığıdır. Ellerde, yüzde ve vücudun farklı yerlerinde derinin yer yer kuruyup çatlamasına temreği (demreği) denir. Bunun hem sulu hem kuru çeşidi olmaktadır. Bozkır'da kuru temreği ocağı Dere kasabasındaki Mullalar ailesi, sulu temreği için Köroğlanlar ailesi en meşhur ocaklardandır. Bu ailelerden bir kişinin okuyarak temreği olan bölgeye tükürmesi gerekir. Kuru temreği üzerine su dökülür ve kül atılır.⁴³

5. Yılandık Ocağı

Bu hastalık, vücudun muhtelif yerlerinde gezinen şiddetli bir ağrı olarak tanımlanıyor. Bu hastalığa yakalanan kişinin vücudundan ağrı ile bazı kemikler vücudundan dışarı çıkarmış, bu kemikler ocağa atılarak o kişi ocak haline gelirmiş.⁴⁴

RESİM 16: Yılandık Taşının Ön ve Arkadan Görünümü

⁴² Cemal YILDIRIM, 1936 Sazlı Köyü doğumlu, İlkokul Mezunu, Sazlı Köyünde oturuyor.

⁴³ Mehmet KIŞ, “Bozkır-Dere Kasabasındaki Manevi Halk İnançları”, S.Ü. İlahiyat Fakültesi, Lisans Tezi, Konya, 2006, s. 9

⁴⁴ Mehmet AYDIN; Galip Atasagun; Ahmet Aras; Nermin Öztürk; Sami Baybal; **Konya Merkezdeki Manevi Halk İnançlarının Dinler Tarihi ve Din Fenomenolojisi Açısından Değerlendirilmesi**, Damla Ofset, Konya, 2006, s. 97

Bozkır merkezde ocak olduğu söylenen Mehmet Akyüz, görüşmemizde şunları söyledi: “Yılcık hastalığının isabetten (nazar) olduğuna inanılır. Bu hastalığa yakalanan kişi vücudunda yılan geziyor hissine kapılır. Çünkü ağrının vücutta gezmesi, sanki bir yılan dolaşmış gibi olur ve hastaya dayanılmaz acı verir. Yılcık ocağında “yılcık kıyma” işlemi yapılır. Yılcık kıyma işi yapılırken, evinde Mehmet adında erkek olan yedi evden bıçak toplanır. Bu bıçaklar üzerine yılcık ocaklarının adları yazılıp bıçaklar suyun içine konulur. Hangi bıçak paslanırsa, o bıçakta yazan ocağa hastanın gitmesi gerekir. Çünkü ocağı orasıdır.”⁴⁵

6. Yürek Kalkması Ocağı

Yürek kalkması, şiddetli korku ve heyecandan kaynaklanan iç sıkıntısı şeklinde ortaya çıkan bir durumdur. Yüreğı kalkan kimse yemeden içmeden kesilir. Kalkan yüreğinin ocak olan birine gidip bastırılması gerekir. Bozkır merkezde oturan Rukiye Erdem yürek kalkmasıyla ilgili yaptıklarını şöyle anlattı: “Yüreğı kalkan kimsenin göğüs kafesinin alt kısmını okuyarak ovalar, oraya bir sabun koyduktan sonra tülbentle sararım” dedi.⁴⁶

---

⁴⁵ Mehmet AKYÜZ, 1947 Sarıoğlan Kasabası doğumlu, İlkokul Mezunu, Terzi, Bozkır’da oturuyor.

⁴⁶ Rukiye ERDEM, 1948 Pıncık Köyü doğumlu, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı, Bozkır’da oturuyor.

II. MANEVİ HALK İNANÇLARI

A. DOĞUM, KADIN VE ÇOCUKLA İLGİLİ HALK İNANÇLARI

Türklerde doğum ile ilgili bilgiler özellikle ilk döneme ait bilgiler oldukça sınırlıdır. Buna karşılık yakın dönem ise bize daha fazla bilgi vermektedir. Eski Türk hikâye ve destanlarında doğum, kısırlık ve çocuk sahibi olmak gibi olayların inanç ve uygulamalara atıflarda bulunarak geliştiği görülmektedir. Örnek olarak Manas Destanı'nda Yakup Han, kısırlığından şikâyet ettiği eşinin “mezarları ziyaret etmediğinden, elmalı yerlere yuvarlanmadığından, kutlu pınarların yanından geçmediğinden” söz etmiştir. Öyle anlaşılıyor ki, çocuk sahibi olmak arzusu ile kutsal yerlerin, ağaçların ve mezarların ziyaret edilmesi inanç ve âdeti, geleneksel Türk dini dönemine uzanmaktadır. Adak ve ziyaret inançları şeklinde Müslümanlaşmak suretiyle İslami dönemde de varlığını sürdürmüş ve günümüze ulaşmış görünmektedir.⁴⁷

Doğum, insanın hayata ilk adımını attığı çok önemli bir olay olduğundan gerek doğumdan önce gerekse doğumdan sonra bir takım işlemlerin yapıldığı bilinmektedir.

1. Doğum Öncesi Halk İnançları

Bozkır ilçesinde doğacak çocukla ilgili halk inanışlarını şöyle sıralayabiliriz:

– Hamile bir kadın herhangi bir yiyeceği yedikten sonra, yiyeceği yediği elle vücudunun herhangi bir yerini kaşırsa doğacak çocuğun vücudunun orasında da bir şey çıkacağına inanılır.

– Hamile kadının yılan ve köpek gibi korkabileceği hayvanları görmesiyle çocuğun düşebileceğine inanılır.

– Hamile kadının rüyasında gördüğü herhangi bir şeyden korkması halinde bu durumun çocuğa olumsuz yönde etki yapacağına inanılır. Bundan dolayı hamile kadının

---

⁴⁷ Ünver GÜNAY, Harun GÜNGÖR, **Türk Din Tarihi**, Laçın Yay. İst. 1998, s. 81-82.

korkmaması veya korktuğu takdirde bu durumun çocuğa etki etmemesi için kadının yastığının altına bıçak konulur.⁴⁸

– Hamile kadın ayva yerse hem çocuğu güzel olur hem de gamzeli olur.⁴⁹

– Hamile kadına yumurta yedirilmez; eğer yumurta yerse çocuğun saçının çıkmasına engel olacağına inanılır.

– Hamile kadın mezara götürülmez. Götürüldüğü zaman çocuğun düşeceğine inanılır.⁵⁰

– Hamile kadının karnındaki çocuk kız ise kadının yüzü değişir ve çillenir. Kalçası gittikçe genişler ve kadın oldukça ağırlaşır. Erkek ise kadının yüzünde kızda görülen belirtiler olmadığı gibi hiçbir değişikliğe de rastlanmaz.

– Hamile kadının karnındaki çocuk kız ise, kadın hamilelik süresince daima ekşi yemek ister. Eğer oğlan ise acıyı çok sever.

– Hamile kadının çocuğunun kız ve oğlan olacağını anlamak için, kadının karın şekline bakılır. Eğer kadının karnı yassı ise kız, yassı olmayıp da ön tarafa çıkmış (sivrilmiş) bir durumda ise oğlan olacağına inanılır.⁵¹

– Hamile kadın doğacak olan çocuğuna elbise biçer ve biçtiği o elbiseyi minderin altına koyar, o anda dışardan erkek gelirse çocuk erkek olur, kadımsa çocuk kız olur inancı vardır.

– Hamile kadın sancısı çok olduğu zaman kimseye söylemez. Eğer sancı başkaları tarafından duyulursa doğumun uzayacağına ve sancının artacağına inanılır.

---

⁴⁸ Ferdane ASLAN, 1935 Pınarcık Köyü doğumlu, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı, Pınarcık Köyünde oturuyor.

⁴⁹ Mehmet AYDIN, Galip ATASAGUN, Mehmet ARAS, Nermin ÖZTÜRK, Sami BAYBAL, Konya Merkezdeki Manevi Halk İnançlarının Dinler Tarihi ve Din Fenomenolojisi Açısında Değerlendirilmesi, s. 99.

⁵⁰ Emine CAN, 1944 Bozkır doğumlu, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı, Bozkır'da oturuyor.

⁵¹ Bekir TOSUN, Tarihte Bozkır ve Çevresi YELBEĞİ, Ekip Basım Matbaacılık, 2001, İst., s. 252.

– Hamile kadın Harmanpınar Kasabası Ferhatlar Mahallesindeki kutsal sayılan çeşmeye götürülür. Boynuna ip takılıp çeşmenin etrafında dolandırılır. Bu işlemten sonra eğer çocuk erkek olursa Bahattin, kız olursa Bahar ismi verilir. Doğumdan sonra oraya gidilip kurban kesilir.

– Bir ailenin erkek çocuğu olmayorsa daha sonra olacak çocuklarının erkek olması için en son olan kız çocuklarının ismini Döner veya Döndü koyarlar.⁵²

– Doğum esnasında kadının rahat bir doğum yapabilmesi için öncelikle yemesine içmesine dikkat edilir. Özellikle nohut gibi taneli yiyecek yedirilmez.

– Doğum esnasında anne ve çocuktan çıkan pislikler kaybolsun diye bir leğen yumuşak toprak hazırlanır ve doğacak çocuk o toprak dolu leğene düşürülmeye çalışılır.⁵³

– Yazdamı köyünün dağ kısmında Damlacık ini bulunur. Bu ine dağdan su damlar, çocuğu olmayan kadın da buraya getirilir. Damlayan sulardan abdest alıp namaz kılar. O yerin kutsallığına inanıldığından oradan toprak alınır ve daha sonra oraya hediye bırakılır.

– Işıklar köyü Şıhlar Türbesine de çocuğu olmayan kadın götürülür, türbede bulunan çukura kadının eli sokulur, kadına toprak avuçlattırılır. Avuçlanan topraktan kurt çıkarsa erkek çocuk, karınca çıkarsa kız çocuk olacağına inanılır. Toprak boş çıkarsa çocuk olmayacağına inanılır. Çocuk olursa da oraya gidilip kurban kesilir.

– Hamile kadının düşük yapmaması için Mehmet ismini bulduran yedi evden bıçak toplanır. Bıçaklara isimler yazdırılır. Bir çömleğe su doldurulup akşamleyin dama konur, sabah namazından sonra çömlek damdan indirilir. İçerisindeki hangi bıçak paslanmışsa o evden okunmuş ekmek getirilip kadına yedirilir. O evin, düşük yapan kadının ocağı olduğuna inanılır.⁵⁴

⁵² Döndü ÇAĞRITEKİN, 1951 Arslantaş Köyü doğumlu, İlkokul Mezunlu, Ev Hanımı, Bozkır'da oturuyor.

⁵³ Ümmü YILDIZ, 1955 Yalılıyük ilçesi doğumlu, İlkokul Mezunlu, Ev Hanımı, Bozkır'da oturuyor.

⁵⁴ İbrahim TAŞPINAR, **Bozkır İlçesi Halk İnançları**, Fırat Üniversitesi, Basılmamış Lisans Tezi, Elazığ, 2000, s. 8-9

2. Doğum Sonrası Halk İnançları

– Çocuk doğduktan sonra vücudu tuzlanır, ağzının içine tuz konulur. Çocuk kendini tuzlayana çekeceğine (benzeyeceğine) inanıldığından iyi ahlaklı olduğu düşünülen kimselere tuzlattırılır.

– Çocuğa isim verilmeden önce evin büyüklerine danışılır. Ailenin ortak onayladığı bir isim bulunur. Çocuğun sağ kulağına ezan, sol kulağına kamet getirilir ve ismi üç defa tekrarlanarak konulur.

– Çocuk 20 günlük olduğunda 20 kaşık su, bir kaba sayılarak konulur. Bu su daha sonra çoğaltılarak çocuğa banyo yaptırılır. Çocuk kırk günlük olduğunda kırk tane taş toplanıp delikli süzgecin üzerine konularak su taşların üzerine dökülür. Taşların üzerinden dökülen bu suyla çocuk banyo yaptırılır. Bu esnada çocuğun sağlıklı; ailesine, milletine, devletine hayırlı bir evlat olması için dua yapılır. Banyo işleminde kullanılan su, ayak değmeyecek tenha bir yere dökülür. Böylece çocuğun kırkı çıkmış olur. “Kırkı çıktı, korku gitti” denir.

– Kırkı çıkarılan çocuk bir yakın akrabaya gezmeye götürülür. Gidilen evde çocuğa bir hediye verilir. Saçı ağarınca kadar uzun yaşasın diye saçlarına un sürülür. Çoluk çocuğa karışıp soyu devam etsin diye yumurta verilir.⁵⁵

– Çocuğun sarılık olmaması için kendisine takılan altınlardan biri vücuduna sürülür.

– Çocuk konuşmaya başlamadan önce aynaya baktırılmaz. Baktığı takdirde şaşılacağına inanılır.

– Nazar olacağı endişesiyle çocuğa kırmızı elbise giydirilmemeye dikkat edilir.⁵⁶

– Çocuk aydaş olmaması için nazarlık takılır. Bu nazarlıklar da genellikle nazar boncuğu, iğde dalı, hurma çekirdeği ve nazar muskasıdır.

---

⁵⁵ Fatma YILDIRIM, 1927 Pınarcık Köyü doğumlu, Okuma yazma bilmiyor, Pınarcık Köyünde oturuyor.

⁵⁶ Hatice BULUT, 1942 Yolören Köyü doğumlu, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı, Konya’da oturuyor.

– Aydaşlığın geçmesi için çeşitli köylerde bulunan aydaş ocaklarına gidilir. Ayrıca çocuğun babasının sağ ayakkabısı alınıp herhangi bir caminin etrafında üç kere dönülerek orada bulunan bir erkeğe, çocuğun ağızına ayakkabıyla üç kere vurdurulur.

– Nazara uğrayan çocuklar için yüzerlik⁵⁷ tütsülenir.

– Yirmi kırkı çıkıncaya kadar çocuğun tırnakları kesilmez. Kesilirse o çocuğun ileride hırsız olacağına inanılır

– Yeni doğan çocuğa anne sütü verilmeden önce ailece sevilen bir kişi tarafından çocuğun ağızına bal, hurma veya zezem sürdürülür. Böylece çocuğun tatlı dilli olacağına inanılır.

– Nazar değdiğiğine inanılan çocuk için, eve gelen ziyaretçilerin elbise veya ayakkabılarından gizlice bir parça alınır. Kapı eşiğinden bir parça alınır. Bu ikisinin üzerine tuz serpilerek yakılır. Dumanı çocuğa tütsülenir.

– Nazar değmesin diye yeni doğmuş çocuğun ilk bezi 3-5-7 gün boyunca kapının arkasında bekletilir.

– Nazar için tütsü yapılırken “gitsin nazarlık, gelsin güzellik” denir.

– Çocuk inatçı olmasın diye ense kısmından öpülmez. Yürürken düşmesin diye ayağından da öpülmez.⁵⁸

– Çocuğun göbeği, cami duvarına konursa veya avlusuna gömülürse dindar, okulun bahçesine veya avlusuna gömülürse âlim, ahıra gömülürse hayvancılıkla uğraşan biri olacağı inancı vardır.⁵⁹

– Çocuğun dişleri çıkmaya başladığında “diş bulguru” yapılır. Yakın komşular ve akrabalar diş bulguruna davet edilir. Bulgur yenilirken çocuğun önüne bir bez serilerek üstüne

---

⁵⁷ **Yüzerlik:** Halk tarafından isimlendirilen nazar için kullanılan ıtırli bir bitki.

⁵⁸ Ümmühan GÖLGELİ

⁵⁹ Kemalettin ERDİL, **Yaşayan Hurafeler**, TDVY, Ankara, 2007, s. 97.

kitap, kalem, makas gibi değişik meslekleri temsilen araçlar konulur. Çocuk hangi nesneyi eline alırsa ileride çocuğun o mesleği seçeceğine inanılır.

– Boş beşik sallanırsa o beşikte yatan çocuğun hastalanacağına inanılır.

– Geç konuşan çocuğun bu kusurunu gidermek için hayvan dili yedirilir. Bazı köylerde konuşmayan çocukların melek gibi olduğu inancı vardır. Geç konuşan çocuk için yağmur yağdığı gün dışarıya bir kap konur. Bu kaba toplanan su, kuşların içebileceği bir yere bırakılır. Kuşlardan artan su da çocuğa içirilir.

– Geç yürüyen çocuğun ayakları ipe bağlanır, çocuk yürütölmeye çalışılır. Bu arada ip koparsa yürümesinin kolay olacağı inancı vardır. Yürümesi geciken çocuğa, ayrık otu bir tencere içinde kaynatılır ve içirilir.

– Yürümesi geciken çocuk deve altından geçirilir.

– Çocuk, geç yürümemesi için binek hayvanına bindirilmez.

– Geç yürüyen çocuk cuma günü camiye götürölür. Ellerine bir ip bağlanıp cami avlusunda bekletilir. Camiden ilk çıkan kişiye bu ip kestirilir. Bu işlemde sonra çocuğun yürüyeceği inancı vardır.

– Çocuk daha erken ve hızlı yürüsün diye tavşan eti yedirilir.⁶⁰

– Çocuk emeklerse misafir geleceğine inanılır.

– Çocuk, yedi yaşlarına gelip de süt dişleri çıktığında; diş, bolluk bereket olsun diye dama atılır ya da faredişi gibi ince olsun diye bir duvarın içine konulur. Ayrıca bu diş camiye atılırsa; çocuğun dindar, okula atılırsa âlim, hastaneye atılırsa hekim olacağına inanılır.

---

⁶⁰ Ali Ulvi ÜLKER, **Kültür Diliyle Bozkır**, s. 81.

– Doğum yapan anneye ilk günlerde yiyecek veya içecek tarzında hediyeler götürülür. Bunlar genellikle pelte denilen süt ve un karışımından yapılmış tatlı, süt, çorba ve şerbet gibi yiyecek ve içeceklerdir.⁶¹

– Loğusa kadınları al basmaması için kadının başına kırmızı bir yazma (örtü) veya kırmızı bir kurdele takılır.

– Loğusa kadın, kendisi gibi loğusa bir kadınla ve kırkı çıkmamış gelinle bir araya getirilmez ve karşılaştırılmaz. Buna uyulmazsa ve karşılaşılırsa birbirlerine zararları olmaması için iğne verirler.

– Loğusa kadının kırk basmaması ve cinlerin rahatsız etmemesi için yastığının altına iğne, bıçak veya çuvaldız konulur.

– Loğusa kadına cinlerin rahatsızlık vermemesi için kadın, eşiğe oturtulmaz.

– Loğusa kadının loğusalık süresince yediği yiyeceklerden çocuk, süt yoluyla etkilenebileceğinden baklagiller ve asitli içecekler yedirilmez ve içirilmez.

– Doğum yapan kadın özellikle ilk yedi gün olmak üzere, mümkünse yirmi gün dışarı çıkartılmamaya özen gösterilir.⁶²

– Çocukları yaşamayan kadın 40 evden topladığı parçalarla gömlek dikip çocuğuna giydirirse çocuğunun yaşayacağı ve ömrünün uzun olacağı inancı vardır.⁶³

– Çocukları yaşamayan kadınlar, yedi renk ip toplarlar, bu ipleri mumlayıp çocuğun boynuna asarlar. Çocuğu olup da yaşamayan kadınlar, doğan çocuğunun ismini Yaşar, Durdu ve Durmuş gibi isimler koyar.⁶⁴ Böylece çocuğunun yaşamasına bu isimlerin faydasının olacağı inancı vardır.

---

⁶¹ İbrahim ERDEM, **Bozkır İlçesi Manevi Halk İnançlarından Doğum ve Evlenme Üzerine Bir Araştırma**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Semineri, Konya, 2007, s. 13

⁶² Aynur SAYGI, 1958 Sazlı Köyü doğumlu, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı, Bozkır'da oturuyor.

⁶³ Kemalettin ERDİL, **Yaşayan Hurafeler**, s. 94.

⁶⁴ Ali Ulvi ÜLKER, **Kültür Diliyle Bozkır**, s. 85.

– Süt emziren kadınların canları bir şey çektiğinde (kokusunu duyabilir, görebilir veya yanında konuşulur) onu tadamadıklarında göğüslerinde ağırlı bir şişlik oluşur. Buna “umma” denir. Umma olanı iyileştirmek için biraz un helvası yapılır. Pencerenin önünde oturan hastaya, dış taraftan “al amelini körle” diyerek ağzına kaşıkla helva verilir.⁶⁵

– Umma olan kadının mutfağındaki bulaşık bezi temizlenip göğsüne konulur veya o bezle arkasından vurularak “umduğun bu olsun” denilir. Bu söz üç kere tekrarlanır.

– Doğum yapan kadına ilk tebriki yapan komşular, ahabplar, akrabalar 2–3 gün sonra tekrar gelirler. Bazısı, gerek çocuğa gerekse anasına bir şeyler getirmeyip yalnız “göbek parası” denilen bir bahşişi, çocuğun yastığının altına koyarlar. Çocuğa ve annesine hediye getirenlerin de az çok “göbek parası” vermeleri adettendir. Beş, on gün sonra baklava, börek, lokum, süt, şeker, tas yoğurdu gibi yiyeceklerden birisiyle de çocuk evini tekrar ziyaret ederler.⁶⁶

B.EVLİLİK İLE İLGİLİ HALK İNANÇLARI

Evlenme ve evlendirme tabirleri, evlenen kız ya da erkeğin baba ocağından ayrılarak ayrı bir aile meydana getirmelerinin ifadesidir. Evlilikle birlikte yeni bir bağ kurulması ve bu evliliğin aileler arasındaki düzeni, ekonomiyi etkilemesi bakımından evlilik; her zaman için üzerinde titizlikle durulan, her dönemi ayrı merasimle, ayrı âdetlerle süslenen bir olay olarak önem kazanmıştır. Aileye verilen önem, Türklerde evin, eşiğin ve ocağın kutsallık kazanmasıyla sonuçlanmıştır.⁶⁷

Evlenme, hayatın yeni bir safhasına geçiştir. Bu geçiş sırasında pek çok gelenek ve görenekler vardır.

⁶⁵ Mehmet AYDIN, Galip ATASAGUN, Mehmet ARAS, Nermin ÖZTÜRK, Sami BAYBAL, Konya Merkezdeki Manevi Halk İnançlarının Dinler Tarihi ve Din Fenomenolojisi Açısında Değerlendirilmesi, s. 100.

⁶⁶ A. Sefa ODABAŞI, Geçmişten Günümüze Konya Kültürü, Konya 1999, Damla Ofset, Selçuklu Belediyesi Kültür Yayınları, No: 13, s. 111–112.

⁶⁷ Ünver GÜNAY, Harun GÜNGÖR, Türk Din Tarihi, s. 83.

1. Kısmeti Açmak

Evlilik çağı gelip de evlenemeyen kızların kısmetinin kapalı olduğuna inanılır. Halk inancına göre, kısmeti açılmayan bir kızın evlenmesi imkânsızdır. Kısmet, kendi kendine açıldığı gibi, kısmetin açılmasını çabuklaştıracak, hatta zorlayacak, pratikler de vardır. Bu yöntemler kısmeti kapalı kızlar tarafından uygulandığı gibi, kızın yakınları tarafından da uygulanır. Kısmet açmak, erkekler için de söz konusudur.

Bozkır ve çevresinde de kızların kısmetlerinin açılması için bazı uygulamalar vardır. Bunlar da şöyledir: Gelinin ayakkabısının altına kızlar, ismini yazarlar. Kimin ismi önce silinirse önce o gelin olur. Eskiden gelinlerin duvakları telli olurdu. Bekâr kızlar da bahtının açılması için o gelinin kulağına eğilip telden bir parça isterlerdi, böylece bahtlarının açılacağına inanırlardı.

Gelin, giderken çiçeğini havaya atar ve bunu kim kaparsa onun en kısa zamanda gelin olacağı inancı vardır. Düğün evindeki çetnevirden⁶⁸ bekâr kızlar yerlerse onların da bahtlarının açılacağı inancı vardır.

Sabahleyin erken saatlerde, kısmeti kapalı kıza üç defa cami kapısı açtırırlar, böylece kızın kısmetinin açılacağına inanılır. Cuma günü, cuma namazından ilk önce çıkan kimseye kilitli bir kapıyı açtırırlar, böylece kısmetin açılacağı düşünülür. Kısmetini açmak isteyen kız, cuma günü camiye süpürür, böylece kısmetinin açılacağı inancı vardır.

Kısmeti açılması istenen kızın başında kilitli bir kilit açtırılırdı. Nişanlanan birinin nişan yüzüğündeki kurdele çözülüp kısmetini açmak isteyene verilir. Ayrıca kısmetinin açılmasını isteyenler, türbelere ve hocalara giderler.

Bazı durumlarda da kızların kısmetinin kapanacağı inancı vardır. Bunlar da şöyledir:

Düğünlerde eli sarılı duran kızların kısmetinin kapalı olacağı, kapının eşiğinde oturan kızların kısmetinin kapalı olacağı, yüzükoyun yatanların da kısmetinin kapalı olacağı inancı vardır.

---

⁶⁸ **Çetnevîr:** Kuruyemiş, meyve gibi yiyecekler.

Erkekler için de geçerli olan kısmeti açma ve kısmeti kapama durumları vardır.Şöyle ki: Bir erkek geceleyin aynaya bakarsa, saçını tararsa bahtının kapalı olacağına inanılır. Elbisesi üzerindeyken elbisesinin herhangi bir yerindeki söküğün dikilmesi, elbisesinin ters çevrilerek bırakılması, elbisesinin ters katlanması, fermuarın ve düğmenin kapatılması da erkeğin kısmetini bağlar. Kısmetini açmak isteyen erkek, sabah namazına imamdan önce gelip, camiye açar ve ezan okur. Yeni evlenen bir arkadaşının evini ilk kez ziyarete gittiğinde halının altını kaldırıp istekte bulunursa kısmetinin açılacağı inancı vardır.⁶⁹

2. Kız İsteme

Evlilik olgusunun ilk basamağını oluşturan, gencin beğendiği veya ailesinden bulmalarını istediği birisini seçmesiyle oluşan devreye kız isteme ve ilk teşebbüs devresi denir. Gençler, bunu ailelerine birkaç değişik şekilde anlatabilirler: Erkek, babasının ayakkabısına yirmilik çivi çakar ya da evde pilav pişirildiği bir gün, tahta kaşığı pilavın ortasını dikerse evlenmek istediğinin işaretidir. Kızlar ise damların çelenginden er-mav, er-mav (koca isterim) diye bağırırlar.

Daha sonra, aile büyükleri tarafından bu durum anlaşıldıktan sonra gençlerle konuşulur. Genelde bu işler evde anneyle konuşulur. Anne durumu babaya iletir. Gencin istediği birinin olup olmadığı öğrenilir; eğer yoksa evdeki kadınlar (anne, kız kardeşler) devreye girerler ve önce yakın çevreden olmak üzere kız aramaya başlanır. Birkaç tane aday bulunur ve bu adaylar gence haber verilir. Genç, bunları değerlendirir ve birini seçer. Kadınlar, ilk gidişte gündüz vakti kızı görmek ve durumu iletmek için giderler. Kız evine durumu iletmeye gidenler bunu belli etmek için üzerlerindeki elbiseleri çıkartmazlar. Ayrıca evin temizliği, kızın; boy post, yürüyüş ve kahve pişirmesi gibi durumlara bakarlar. Eğer kız, kahveyi köpüksüz pişirirse işe yaramaz gözüyle bakılır.

Kız evinden cevap beklenir, kız evi olumlu düşünürse gün verir. Bu sürede de kız tarafı erkek tarafını araştırır. Verilen günde erkek evinin büyüklerinden birkaç kişi, ellerinde bir tatlı ve çiçek ile kız evine akşamleyin giderler. Hayırlı bir iş için geldiklerini söylerler. Cevapları olumlu olsa da, olumsuz olsa da “kız evi, naz evi” anlayışıyla “düşünelim, kıza

---

⁶⁹ Ayşe TOK1953 Bozkır doğumlu, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı, Bozkır’da oturuyor.

danışalım, deyip biz size haber veririz” derler. Eğer, kız istemezse misafirlere görünmez, kahve pişirmez, gelenlerin ayakkabılarını düzeltmez, ellerini öpmez.

Kız istemede ayrıca istihareye yatar. Bilhassa kız tarafı istihareye yatar. Bazı kimseler bir işin hayırlı veya hayırsız sonuçlanmasını önlemek için istihareye yatarlardı. İşte bunlardan en önemlilerinden biri de kızına görücü gelen ailelerin, sonucun ne olacağını anlamak istemeleridir. Bunun için mutlaka istihareye yatanlara başvurulur. Bu işi yapanların mutlaka hoca olması şart değildir. İrfan sahibi ve temiz kimseler de bu işi yapabilirler. İstihareye yatan kimse iki rekât namaz kılar, duasını eder ve yatar. Uyku sırasında başvuru iş için mutlaka rüya görmesi şart değildir. Bazı belirtilerin görülmesi bu iş için yeterli olur. Kızın verilmesi için bağlık bahçelik, sulak, aydınlık ve güneşli bir yerin görülmesi, bu işin hayırlı sonuçlanacağını bir işarettir. Bu işaretler, karşı tarafa olumlu cevap verilmesine vesile olur ve kız verilirdi. Aynı zamanda bazı ailelerde erkek tarafı için de istihareye başvurulur. Ailelerin anlaşması durumunda kız ve oğlan, büyüklerden birinin nezaretinde, evlilikle ilgili özel şartları konuşmak üzere buluşturulur. Bu durum, son yıllarda uygulanan bir adet haline gelmiştir.⁷⁰

3. Söz Kesme

Eğer, kız tarafı bu işe olumlu yanıt verirse üç gün sonraya gün verirler. O gün, erkek tarafının büyükleri ve yanlarında bir hoca efendi ile kız evine giderler. Hoca efendi usulen yine dünürlük yapar. Daha sonra büyükler, hayırlı olması dileğiyle tokalaşırlar. Hoca efendi günün önemine binaen küçük bir konuşma yapar ve bir aşırı⁷¹ dua eder. Kız evi, şeker, lokum, kuru yemiş gibi şeylerden bir hediye oluşturur ve bunu oğlan tarafına gönderir. Buna da “ağız tadı” denir.

Söz kesme esnasında kız, oğlan tarafının büyüklerine kahve dağıtırken büyükler kahve tepsisine gönüllerinden geçen bir miktar para koyarlar. Katıldığım söz kesme merasimlerinde bunları gözlemledim.

---

⁷⁰ Hatice AYDIN, 1966 Tepelice Köyü doğumlu, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı, Bozkır’da oturuyor.

⁷¹ **Aşır:** Kur’an-ı Kerim’de birkaç ayetten oluşan bölüm.

4. Nişan

Kız istenip söz kesildikten sonra sıra nişan olayına gelir. Söz kesme olayı sadece aileler arasında gerçekleştiği için; bu işin eş, dost ve yakın çevreye duyurulması, söz kesme ile düğün arasında yapılır.

Aile büyükleri arasında bir gün kararlaştırılıp nişan hazırlıklarına başlanır. Nişan, çok istisnai durumlar hariç kız evinde olur. Nişan gününden önce, nişan alışverişine çıkılır ve kıza genellikle kılık-kıyafet ve takı alınır.

Nişan günü, oğlan evi kadınları, aldıkları kılık-kıyafet türü hediyeleri bohçalara koyarlar. Özel hazırlanmış sinileri (sinilerde, sakız, tuz, çörek otu, fıstık, üzüm, çerez, meyve bulunur) iki sapsız sürahiye hazırlanmış şerbetleri alarak kız evine giderler.

Sinilerin üzerleri genellikle kırmızı ve yeşil pullu örtü ile kapatılır. Şerbet de genellikle karanfil ve şeker karıştırılarak yapılır.

Kız evine gelen kadınlar, kız evi tarafından kapıda “hoş geldiniz” denilerek defle karşılanırlar. Getirilen hediyeleri kız tarafı alır ve ayrı bir odaya koyar. Hediyeleri getiren kadınlara da kız tarafı gönlünden ne koparsa bahşiş verir.

Kadınlar daha sonra kendi aralarında def çalıp oynarlar, eğlenirler. Eğlenceden sonra getirilen bohçalar açılır ve kıza alınanlar bir bir gösterilir. Nişanlanan kız, önce kayın validenin olmak üzere büyüklerin hepsinin elini öper. Kayın valide de takacağı takıları takar. Oğlanın diğer yakın akrabaları da takılarını takarlar. Daha sonra kız evi, kazanlarda yaptığı şerbeti bardakla misafirlere dağıtır. Şerbetten sonra kadınlar, kendi aralarında biraz daha eğlenip dağılırlar. Bu sırada erkek tarafı misafirleri de erkek evinde toplanırlar ve oturup sohbet ederler, çay içerler.

Nişan esnasında oğlan evinden gelen sinilere, kız tarafı, daha sonra baklava, su böreği, sürahilerden birine süt, birine de şerbet koyarlar. Ayrıca oğlana aldıkları hediyeleri bohçalarlar ve bunları kız tarafı, oğlan evine götürür. Oğlan tarafı da bu hediye getirenlere bahşiş verir.

Bozkır'ın bazı bölgelerinde nişan esnasında heybe âdeti vardır. Heybenin bir gözüne ekmek konulur, diğer gözüne de gofret, kuru yemiş, bisküvi türü şeyler konur ve kız evine götürülür. Kız tarafına hediyeleri getirenlere sofraya hazırlanıp yemek yedirilir. Yemek yenildikten sonra sofraya kaldırılırken sofraya bezine, yemekte bulunanlar hediye olarak para atarlar. Kızın nişan yüzüğünü bayanlar takarlar. Aynı heybeye kız tarafı hediyeler koyarak oğlan tarafına gönderirler. Nişan esnasında ve gençler nişanlıyken bazı şeylere dikkat edilmesi gerekir. Kız evine gidildiğinde araya soğukluk girmesin diye soğuk su içilmez. Nişanda dünürücü başı giden kadınlar, boyunlarındaki atkılarını ters takarlar ki gençlerin ilerdeki hayatları doğru ve düzgün gitsin.

Nişanlı kızlar kara ip eğirmezler ki kara gün getirmesin. Nişan yüzüğünü kayınvalide, kayın peder, anne ve baba takarsa eşler ileride mutlu olamazlar. Dünürücü olarak gidenler işin hayırla sonuçlanması için ceplerinde tatlı yiyecekler götürürler. Düğün günü yaklaşıncaya kızın tüm akrabaları kızını davet ederler.⁷²

5. Mehir

Bozkır ve köylerinde başlık parası yoktur. Oğuz Türklerinde X. yy'a kadar devam eden "Kalın" isteme geleneği herhalde İslamiyet'in de etkisiyle ortadan kalkmıştır.⁷³

Bozkır ve çevresinde kitabımız Kur'an-ı Kerim'de belirtilen "Kadınlara mehirlerini bir hak olarak (gönül hoşluğuyla) verin"⁷⁴ emri gereğince kadınlara mehir verilir.

Mehir nikâhtan önce tespit edilir, nikâh yapılırken verilir. Bir kısmı altın veya ziynet olarak peşin ödenirken bir kısmı da bir kâğıda ileride ödenmek koşulu ile senet yapıp şahitlere veya damada imzalatılarak saklanır.

Mehir, olası bir boşanma veya erkeğin ölmesi nedeniyle kadının dul kalması durumunda kızın mağduriyetini önlemeye yönelik bir tür sigortadır.⁷⁵

---

⁷² Fatma YILDIRIM.

⁷³ Bekir TOSUN, **Tarihte Bozkır ve Çevresi YELBEĞİ**, s. 242

⁷⁴ Nisa Suresi, 4. Ayet

⁷⁵ Bekir TOSUN, **Tarihte Bozkır ve Çevresi YELBEĞİ**, s. 242.

6. Düğün Hazırlıkları ve Düğün

Bozkır ve çevresinde düğüne bir hafta evvelden başlanır. Gündüzleri yufka ekmeği yapılır, geceleri kadınlar kendi aralarında eğlenirler.

Dördüncü gün oğlan tarafı, kız tarafına, ekmekleri yağlayıp sinilerle gönderir. Kız evinden de aynı sinilerle helva, lokum, şeker gelir.

Düğüne iki üç gün kala oğlan evine kızın çeyizi getirilir ve bunları kız tarafından gelen kadınlar bir odaya sererler. Bu işleme, günümüzde dahi “çeyiz çakma” denir. Düğüne bir iki gün kala, kız tarafı börek, baklava yapar ve bu yaptıklarından oğlan tarafına da gönderirler. Ayrıca her iki taraf, bakla şehirlerden gelen misafirler için yemekler hazırlar. Düğüne eş-dost ve yakın çevrenin daveti için “okuntu”⁷⁶ dağıtılır.

Kızın arkadaşları, kına gecesi gündüzü hamama kuru yemiş, çetnevir gibi yiyecekler götürürler ve bu götürdükleri şeyleri yerler. Daha sonra eğlenip temizlenirler, buna da gelin hamamı denilmektedir.

Özellikle köylerde yapılan düğünlerde erkek ve kız tarafının yakın çevresi düğünden birkaç gün evvel toplanırlar ve gelecek olan misafirleri (ağırlamak ve düğün sahiplerine fazla yük olmasın diye) paylaşırlar. Ayrıca, düğün evinin belli olması için oğlan evinin damına veya yüksek bir yere Türk bayrağı asılır.⁷⁷

7. Kına Gecesi

Düğünler, genelde hafta sonları olur. Hafta sonunun ilk günü, düğünden bir gün öncesi akşam kına gecesi yapılır. Bu gecede oğlan tarafı kadınları, bir sininin üstüne kına ve çetnevir koyarlar, löküsleri yakarlar ve kız evine giderler. Kız evi, gelenleri karşılar. Kız evinde bir araya gelen kadınlar, kendi aralarında def çalıp oynarlar. Eğlendikten sonra kına yakılmasına geçilir. Bu esnada mumlar yakılır ve gelinin başına pullu grap örterler. Daha sonra gelinin avucuna kayınvalideden alınan bir altın veya madeni para koyarlar, kınasını yakarlar.

⁷⁶ **Okuntu:** Düğün esnasında düğüne gelecek olanları havlu, basma gibi şeyler verilerek yapılan bir çeşit davet usulü.

⁷⁷ Ahmet YAYLA, 1943 Çağlayan Köyü doğumlu, İlkokul Mezunu, Emekli, Bozkır'da oturuyor.

Genellikle geline kınayı evlenmiş ve huyu güzel birine yaktırırlar ki o da onun gibi olsun. Kına yakıldıktan sonra gelinin arkadaşları, gelinin başına toplanır kızın duygularını okşayan ilahi veya şarkılar söylerler. Bunlardan bazıları şunlardır:

Atladı çıktı eşiği
Safrada kaldı kaşığı
Var kız eşim sağlıkla
Sil gözünü yağlıkla.

*****

Uzak uzak memleketlere kız vermesinler
Annesinin bir tanesini hor görmesinler
Var kız eşim sağlıkla
Sil gözünü yağlıkla.

*****

Kız eşim kınan kutlu olsun
Vardığın yarda ağzın tatlı olsun
Var kız eşim sağlıkla
Sil gözünü yağlıkla.

*****

Ekmek yedim ucu yanık
Sular içtim boz bulanık
Eller uyur sen uyanık
Var kız eşim sağlıkla
Sil gözünü yağlıkla.

*****

Kanalın kenarına yaptım bahçeyi
Küçücükten gelin ettim Haççe'yi
Dürdüm dürdüm hazırladım bohçayı
Var kız eşim sağlıkla
Sil gözünü yağlıkla.

*****

Evimizin üstü asar
Gün gelmeden gölge basar
Gurbete gelin ettim diye Haççe'm bana küser
Var kız eşim sağlıkla
Sil gözünü yağlıkla.

Büyük bir leğende karılmış olan kınayı, giden misafirlerin avucuna kaşık kaşık koyarlar, daha sonra herkes dağılır. Kadınlar, kız evinde eğlenirken, damat da sağdıçın evinde arkadaşlarıyla eğlenir.⁷⁸

8. Gelin Alma

Kına gününden bir sonraki gün, düğünün asıl günüdür. O gün, gelinin geleceği gün olmaktadır. Herkes, o gün sabahleyin erkenden kalkar. Özellikle oğlan evinin yakın çevresi yardım etmek için oğlan evinde toplanır. Herkese yapabileceği bir iş verilir. Daha önceden hazırlanmış olan ocaklar yakılır, kazanlar kurulur ve kazanlarda etler ve pilavlar pişmeye başlar. Bu arada kız evi de kendi hazırlıklarını yapar. Sabahleyin erkenden damadın elbisesini, tıraş takımını bir bohçaya koyarlar, bir sini baklavayla oğlan evine gönderirler.

Damadın elbisesi, bir hoca yönetiminde dua ile giydirilir. Damat, sağdıç ve damadın babası birlikte kız evine giderler. Gelin ile damadın dini nikâhları, bir hoca efendi nezaretinde dualar okunarak ve tekbirler getirilerek kıyılır.

---

⁷⁸ Nazlı TAŞPINAR, 1941 Işıklar Köyü doğumlu, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı, Bozkır'da oturuyor.

Daha sonra damat, sağdııcıyla sağdııcın evine gider ve gelin getirilinceye kadar ortalıkta görünmez. Öğleye yakın, eğer düğün mevlitli ise, davetliler camide toplanır; mevlit ve ilahiler okunur. Eğer düğün sazlı-sözlü ise Bozkır ekibi oğlan evinin önünde sazlı-sözlü bir eğlence yapar.

Öğlen namazına müteakip, davetliler; oğlan evinin önünde veya müsait bir alanda özellikle eskiden evlerin damlarında, hazırlanmış sofralarda etli pilav yerler. Gelen misafirlerin bazıları, yemek yedikten sonra dağılır, bazıları da gelin almaya gitmek için bekler. Hazırlanan bu etli pilavdan misafirlerine ikram etsin diye kız evine oğlan evi tarafından etli pilav gönderilir.

Gelin alma vakti yaklaşınca kız evi de gelini hazırlamaya başlar. Eskiden gelinlere gelinlik yerine üç etek adı verilen elbise, başına fes, fes üzerine ayna (ayna, aydınlık getirsin diye) ve onun üzerine de üç-beş kat örtü örtülürken günümüzde sadece gelinlik giydirilmektedir.

Öğleden sonra belirlenen saatte, oğlan evinden kız evine gelin almaya gidilir. Eskiden, gelin atla ve ilahiler eşliğinde getirilirdi. Günümüzde ise bu iş, arabalarla olmaktadır. Köylerde, özellikle oğlan evi başka bir köyden gelin alırsa, bu esnada kız evi köyü gençleri oğlan evi konvoyunun önünü, köyün girişinde keserek “toprak bastı parası” alırlar.

Oğlan evi, gelin almak için kız evine gider. Bu esnada kızın birkaç arkadaşı, gelini evin bir odasına kilitler ve gelenlerden bahşişlerini isterler. Eğer oğlan evi para vermek istemezse kapıyı açmazlar. Para konusunda anlaşdıktan sonra kapı açılır. Gelenler, gelinin duvağını kapatırlar. Gelin bu esnada babasının kapısının ardına tükürür (kötü huylarım burada kalsın diye) ve gelini çıkarırlar. Bu arada gelinin çeyiz sandığına da bahşiş almak için birisi oturur ve bahşişini alıncaya kadar kalkmaz. Tüm bu işlemlerden sonra oğlan evi gelini alır ve gider. Kız evinde gelin giderken su dökülür. Bu da gelinin gittiği yerde bir engelle karşılaşmaması içindir. Gelin, oğlan evinin önüne geldikten sonra gelini indirmesi için kayınpederi çağırılır. Kayınpederinden gelini indirmesi için “indirmelik” istenir. Kayınpederi de gönlünden duruma göre bir arsa, ev, bahçe, tarla gibi şeylerden birini verir. Ayrıca gelin indirilirken damat bir tabak içinde üzüm, bulgur, para gibi şeyleri bolluk bereket olsun diye atar. Gelin indikten sonra ilk önce önünde bir kurban kesilir, sonra eline su ve buğday dolu bir testi verilir ve kırdırılır (Aydınlık getireceği umularak ve hayatının su gibi berrak akıcı olması

için). Daha sonra bir tahta kaşıkla yağ kapısının üstüne sürdürürler (gelin uğurlu gelsin diye). Bu işlemlerden sonra gelin önceden hazırlanan odaya getirilir. Odaya girmeden önce önüne bir koyun postu atılır ve ona basıp girmesi istenir, bunu da gelinin koyun gibi uslu olması için yaparlar. Daha sonra gelin odaya girer. Gelin girdikten sonra damat, gelir ve geline hoş geldin manasında ve yüzünü açmak için yüz görünümlüğü olarak bir hediye takar. Daha sonra bitlikte şerbet içerler, sonra damat dışarı çıkar. Damat dışarı çıktıktan sonra dışarıda bekleyen davetlilerin ellerini öper. Bundan sonra davetliler dağılır.

Damat gittikten sonra, bir kadın gelir ve def çalarak gelini okşar.⁷⁹

Okşama esnasında gelin bir sandalye üzerine çıkartılarak davetlilerin gelini görmesi sağlanır. Okşamaya şöyle bir örnek verilebilir:

Gelin hoş geldin, hoş geldin
Yiğit ağama geç geldin

*****

Kapıları damaklı,
Fatma'm elma yanaklı
Fatma'm çok güzel ama
Azıcık gâvur inatlı.⁸⁰

Damat yatsı namazına sağdıçıyla gider, namazdan sonra hoca, damadın arkadaşları ve ev büyükleriyle eve gelirler. Gerdeğe girilecek evin önünde hoca dua okur ve arkadaşları tarafından damat yumruklanarak içeri gönderilir. Dışarıdaki arkadaşlarına da evden tavuk ve baklava verirler. Bunu bazı köylerde "havlu uzatma" olarak adlandırırlar.⁸¹

Damat ile gelin içerideyken gelinin bir yakın akrabası bulunur ve onlara hizmet eder. Gelin ile damat kahve içerler. Üstüne çetnevîr yerler. Daha sonra Allah rızası için iki rekât namaz kılarlar. Daha sonra damat üç el silah atar.

⁷⁹ **Gelin Okşamak:** Gelin oğlan evine ilk geldiğinde hoş geldin manasında ve onu biraz duygulandırmak için söylenen mani türü şeyler.

⁸⁰ Havva YAĞCI, 1936 Sazlı Köyü doğumlu, Okuma yazma bilmiyor, Ev Hanımı, Bozkır'da oturuyor.

⁸¹ İsa ERDEM, 1948 Pınarcık Köyü doğumlu, İlkokul Mezunu, Marangoz, Bozkır'da oturuyor.

Gelin ile damat sabahleyin kalkarlar, sabah namazını kırlarlar ve daha sonra damadın annesinin ve babasının ellerini öperler. Onlar da hediye verirler.

Düğün esnasında uygulanan bazı âdet ve inanışlar vardır. Bunlar da şöyledir:

— Gelin, damat evine geldiğinde onu içeri kattıktan sonra, gelinin kucağına bir oğlan çocuğı verilir ve aynı çocuk damat ve gelinin yatağında da yuvarlandırılır. Bu uygulama gelin ile damadın ilk çocukları erkek olsun diye yapılır, o çocuğa çorap ve atlet gibi hediyeler verilir.

— Gelin, yeni evine geldiğı zaman evin ocağına çivi çakar ki, gittiğı yerde dipli, köklü olsun diye.

— Gelin giderken yağmur yağarsa gelinin bereketli olduğuna inanılır.

— Yeni evlenen gelinler uğur getirmesi için saçlarını çeyiz sandıklarında saklarlar.

— Gelin kapıdan girerken seccade serilir. Eğer dürerek girerse terbiyeli ve kabiliyetli, dürmeden girerse kabiliyetsiz olduğuna inanılır.

— Gelin, damattan önce onun ayağına basarsa damadı itaati altına alacak demektir.

— Gelin yeni geldiğinde kaynanasına yüzü gösterilmez, kaynanasıyla yüz göz olmasın diye.

— Gerdek gecesinde bir şeyin kırılıp çatlaması iyiye işarettir.

— Gelin olanın ardından hemen ev süpürülmez, çok ağlanmaz, bu gibi şeyler iyilik getirmez.

— Gelin giderken uğurlu olması için su dolu bir bardağı kırar.

— Gelin olacak kızın düğün elbiselerini dürmek iyi sayılmaz.

— Düğünde damadın cebine yüzerlik, iğne, gök boncuk, hurma çekirdeği, çörek otu konur. Bunlar damadı nazardan korumak içindir.

— Damadın cinsel kudretini bağlamak ve cinsel yaklaşıma engel olmak için düşmanları tarafından yapılan bir takım şeylere “güveyi bağlamak” denir.

Düğün evi, damadı özellikle nikâh anında iyi korur ve çevreyi kontrol eder. Güveyi bağlamak için yapılan bazı uygulamalar da şöyledir:

Nikâh anında, parmağına yüzük takmak, çıkarmak veya takılı yüzüğü oynamak. Nikâh anında parmakları birbirine kenetlemek. Nikâh kıyıldığı zaman bir kilit kilitlemek, nikâh anında ip düğümlenmek, açık bir makas veya bıçak kapatmak, çivi çakmaktır. Damadı bundan kurtarmak için yaparı bulup çözdürmek gerekir.⁸²

Düğünden sonraki gün gelin tekrar gelinliği giyer, davetlilerin yanına çıkar ve kadınlarla birlikte eğlenir. Bugüne “yüz açımı” veya “gelin yüzü” denir. Bu gün, kadınlar arasında yapılır. Kadınlar toplanır ve gelenler hediyeler getirirler. Kendi aralarında oynarlar, eğlenirler. Daha sonra gelenlere üzüm, leblebi dağıtılır. Bunları yiyenin dişi ağrımaz, ağrıyorsa da geçer. Gelen davetliler gelinin çeyizlerine bakarlar. Daha sonra dağılırlar.

Damatla gelin düğününden iki gün sonra el öpmeye giderler. Genelde el öpme işine yakın akrabalarından başlanır ve bu ziyaretlere gidilirken yanlarında dürü⁸³ götürürler. Düğünden bir hafta sonra da kız evi oğlan evini yemeğe davet eder. Bu davet esnasında damatla gelin, hediye almak için konuşmazlar.⁸⁴

C. ÖLÜM İLE İLGİLİ İNANÇLAR

— Köpekler bir evin önünde devamlı ulursa, o evin sahibinin öleceğine veya başına bir musibet geleceğine inanılır.

— Bir kimsenin evinin damında baykuş öterse o evden birisinin öleceğine inanılır.

---

⁸² Kadir TAŞPINAR.

⁸³ **Dürü:** Baklava ve giysi türü hediyelerdir.

⁸⁴ Emine CAN.

- Bir kimsenin köpeği kibleye karşı pislerse o evden birisinin öleceğine inanılır.
- Cenaze yıkandıktan sonra cenaze için kullanılan kazan ters çevrilmezse o evden birisinin daha öleceğine inanılır.
- Bir kişi ceviz fidanı dikse ve fidan çabucak büyüse o kişinin kısa zamanda öleceğine inanılır.
- Horoz vakitsiz öterse, tavuk gece yarısı gıdıklarsa ölüme işarettir.
- Geceleyin evden soğan veya sarımsak verilirse ölüme işarettir.
- Gece vakti bir evden kara kazan çıkarsa ölüme işarettir.
- Bir evde kapı veya tahtalar kendiliğinden ses çıkarırsa ölüme işarettir.
- Rüyada diş çektirmek, diş kırılması ölüme işarettir. Dişi çekilen veya kırılan kişi acı çekerse bir yakının öleceğine, acı çekmezse uzaktan birinin öleceğine inanılır.
- Bir kimse rüyasında ölmüş bir kişi tarafından çağrılırsa o kimsenin öleceğine inanılır.
- Bir kimse rüyasında ateş üzerine kurulmuş bir kazan görürse o kimsenin öleceğine inanılır.
- Rüyasında mercimek yiyen kimsenin öleceğine inanılır.
- Rüyasında çift süren kimsenin kendisinin veya bir yakının öleceğine inanılır.⁸⁵
- Ölmek üzere olan kimse, yüzü kibleye gelecek şekilde sağ yanı üzerine yatırılır.

---

⁸⁵ Şakire VURAL, 1947 Yolören Köyü doğumlu, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı, Konya'da oturuyor.

— Ölmek üzere olan kimsenin yanında onun çok sevdiği biri tarafından Kelime-i Şahadet seslice söylenir. Hastaya sen de söyle ısrarı yapılmaz. Çünkü hastanın o an kimlerle nasıl bir ilişki içerisinde olduğu bilinmemektedir.

— Hastanın yanında istiğfar getirilir. Yasin-i Şerif ve Rad sureleri okunur. Yasin-i Şerif okunması Ebu Davud'da nakledilen Peygamberimizin “Ölülerinize Yasin suresi okuyunuz” hadisindeki tavsiyesi üzerine yapılır. Rad suresi de halkın kendi kendine eklemiş olduğu yapılan bir uygulamadır.

— Ölen kimsenin çenesi dilinin dışarıya çıkmasını önlemek için geniş bir bezle bağlanır.

— Ölen kimsenin elbiseleri çıkartılır ve üzeri bir bezle örtülür. Yanında güzel kokulu tütsüler yakılır.

— Ölen kimsenin bulunduğu oda aydınlatılır.

— Cenaze evine birkaç gün boyunca komşuları tarafından yemek götürülür.

— Ölen kimsenin elbiseleri fakirlere dağıtılır.

— Cenazeyi yıkayanlara para veya çeşitli hediyeler verilir.

— Cenazeden birkaç gün sonra gerçekleştirilen bir de “devir” âdeti vardır. Buna halk arasında “altüst görme” de denilir. Bu iş genellikle işi bilen hocalar tarafından yapılır. Devir işleminde amaç, ölen kimsenin namaz borçlarının fidye karşılığı ödenmesidir. Miktarın genelde yüksek olmasından dolayı bir bez parçasına veya mendile bir miktar para ile metal bir eşya konulur. Bu paranın katları hesaplanır ve mecliste bulunan kimselere, hoca: “Ölenin borcu karşılığı bunu sana verdim, kabul ettin mi?” der. O şahısta “Aldım kabul ettim” der. Bu işlem hesap edilen miktara ulaşıncaya kadar devam ettirilir.

İslam geleneğinde oruç tutamayanlar ve yeminini bozanlar için fidye vardır. Fakat namaz borucunun para ile ödenebileceğinin hiçbir dayanağı yoktur. Bu davranışlar bugün dinin bir emri gibi algılanmakta yapılmazsa bir eksiklik olarak görülmektedir.⁸⁶

— Ölümün gerçekleşmesinden sonraki yedinci, kırkıncı, elli ikinci günlerde hatim yapılır ve mevlit okutulur. Bu günlerde ayrıca “pişi”⁸⁷ yapılarak dağıtılır. Bu günlerde ölünün etinin kemiğinden ayrıldığına inanılır. Okunan mevlitler ve dağıtılan pişiler bu işi kolaylaştırmak içindir.

— Mezar ziyaretleri Ramazan Bayramı birinci günü ve Kurban Bayramı arefesinde topluca yapılır.

— Ölen kimse evden çıkarılmadıkça yanında Kur’an okunmaz.⁸⁸

D. NAZARLA İLGİLİ İNANÇLAR

— Yeni doğan çocuklara nazar değmemesi için mavi nazar boncukları takılır.

— İğde dalı eve, bahçeye asılırsa veya bir kimse iğde dalını üzerinde taşırsa bu mülklere veya o kişiye nazar değmeyeceğine inanılır.

— Eve veya bahçeye büyükbaş hayvanların kafatası kemiği asılırsa buraların nazardan korunacağına inanılır.

— Gözü mavi (gök) olan kimselerin nazarı degeceğine inanılır.

— Nazarı değdiğinden şüphelenen kimsenin kapı eşiğinden parça alınır. Eğer kapı ahşap değilse kapının tozundan bir parmakla alınarak yalanır.

— Gözü benli olan kimsenin nazarı degeceğine inanılır.

---

⁸⁶ Mehmet Aydın; Galip Atasagun; Ahmet Aras; Nermin Öztürk; Sami Baybal; **Konya Merkezdeki Manevi Halk İnançlarının Dinler Tarihi ve Din Fenomenolojisi Açısından Değerlendirilmesi**, s. 98

⁸⁷ **Pişi**: El büyüklüğünde açılmış hamurun kızartılması ile yapılan bir tür yiyecektir.

⁸⁸ Mustafa DOĞAN, 1970 Ilgın doğumlu, İ.H.L. Mezunu, Bozkır Müftülüğünde V.H.K.İ. Memuru.

— Nazarı değdiği düşünölen kimsenin elbisesinden küçük parça (ip vb.) alınarak tütsölenirse nazarın geçeceğine inanılır.

— Nazara karşı cepte üç beş tane çörek otu taşınır.

— Kurutulmuş koyungözünün taşınmasıyla nazarın önleneceğine inanılır.

— Nazara uğradığını düşönen kişinin arkasını kaşımamasının nazarın etkisini yok edeceğine inanılır.

— Çörek otu yenmesinin nazarı önleyeceğine inanılır.

— Çörek otu, soğan kabuğu, un ve yüzerlik otundan oluşın karışımının tütsölenmesiyle nazardan korunulacağına inanılır.

— Nazarın giderilmesi için kurşın dökölür. Kurşın dökme işlemini ehil olan kimselerin yapması gerekir. Hasta oturtulur, başının üzerine su dolu bir kap konur. Eritilen kurşın kaşıkla su dolu kaba dökölür. Bu işlem üç defa tekrarlanır. Bu esnada kurşın döken kişi dualar okur. Suyun içinde şekillenen kurşunun aldığı şekle göre de yorumlar yapılır.⁸⁹

E. UĞUR VE UĞURSUZLUKLA İLGİLİ İNANÇLAR

1. İnsanlarla İlgili İnançlar

— İnsanın sağ kulağının çınlaması, birisinin onu iyi bir şekilde andığına; sol kulağı çınladığında ise kötü bir şekilde andığına inanılır.

— Sağ gözün seğrimesinin iyi şeyler olacağına; sol gözün seğrimesinin kötü şeyler olacağına işaret ettiğine inanılır.

— Sağ elin içi kaşındığı zaman bir miktar para geleceğine; sol elin içi kaşındığı zaman para çıkacağına inanılır.

---

⁸⁹ Ayşe OTÇU, 1962 Kayapınar Köyü doğumlu, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı, Bozkır'da oturuyor.

- Bir kimsenin ayağının altı kaşındığında yolculuğa çıkılacağına inanılır.
- Başlanılan bir işin yarım bırakılmasının uğursuzluk getireceğine inanılır.
- Elbise söküğü veya kopan düğme kişinin üzerindeyken dikilmez. Dikilirse o kimsenin birileri tarafından iftiraya uğrayacağına inanılır.
- Geceleyin tırnak kesmenin uğursuzluk getireceğine inanılır.
- Dul kadınların kız istemeye gitmeleri ve kına gecelerinde kına yakmalarının uğursuzluk getireceğine inanılır.
- El işi ipi çok dolaşan kızın düğünün tez olacağına inanılır.
- Dolaşan ipliğin düğümünü çözen kişinin kaynanası ile iyi geçineceğine inanılır.
- Yürüyen çocuğun emeklemesinin o eve misafir geleceğinin habercisi olduğuna inanılır.
- Çay bardağındaki çayın üzerinde çöp yüzerse misafir geleceğine inanılır. Çöpün şekline göre gelecek misafirin (kadın, erkek, zayıf, şişman) yorumu yapılır.
- Yolculuğa çıkan kimsenin arkasından su dökülür. Yolculuğun rahat ve çabuk geçeceğine inanılır.
- Elden ele kesici aletleri alıp vermek uğursuzluk sayılır.
- Ağız açık bırakılan makas uğursuzluk sayılır.
- Bir kimsenin merdiven altından geçmesi uğursuzluk getirir.
- Kırılan aynanın uğursuzluk getireceğine inanılır.
- Bardak, tabak gibi cam eşyalarının kırılmasının uğur getireceğine inanılır.

— Kişinin gözü dalarsa o eve misafir geleceğine inanılır.⁹⁰

2. Hayvanlarla İlgili İnançlar

— Köpek uluması uğursuzluk sayılır.

— Yolculuk esnasında görülen kaplumbağanın yolculuğun zorlu geçeceğine işaret olduğuna inanılır. Eğer yılan görülürse yolculuğun tez ve rahat geçeceğine inanılır.

— Kişinin önünden kara kedi geçmesi uğursuzluk sayılır.

— Çatısında baykuş öten evden cenaze çıkacağına inanılır.

— Horozun vakitsiz ötmesi uğursuzluk sayılır.

— Üzerine kuş pisliği düşen kimsenin zengin olacağına inanılır.

— Sonbaharda eşek arılarının çok olmasının kışın çetin geçeceğinin habercisi olduğuna inanılır.

— Bir yerde yılan görülürse, uğura işarettir.⁹¹

— Karınca yuvasına dikkat edip üzerine basmayan kimselerin zengin olacağına inanılır.

— Leyleklerin sürü halinde görülmesinin bolluğun habercisi olduğuna inanılır.

— Kurbağanın çok olması yağış bolluğuna işarettir.⁹²

---

⁹⁰ Meryem DÖNER, 1981 Kuşca Köyü doğumlu, Lise Mezunu, Ev Hanımı, Bozkır'da oturuyor.

⁹¹ Kemalettin ERDİL, **Yaşayan Hurafeler**, T.D.V. Yayınları, s. 80.

⁹² Kadir TAŞPINAR.

3. Gün ve Vakitlerle İlgili İnançlar

- Cuma günü ve akşamı ev temizlenmez, uğursuzluk sayılır.
- Cuma günü dikiş dikilmesi uğursuzluk sayılır.
- Salı günü çamaşır yıkanması uğursuzluk sayılır.
- Salı günü işe başlanırsa o işin bitmeyeceğine inanılır.
- Perşembe günü çamaşır yıkanırsa zenginlik getireceğine inanılır.⁹³
- Arife günü dikiş dikilmez, çamaşır yıkanmaz, el işi yapılmaz.
- Kandil geceleri hamile kalan kadınların çocuklarının özürlü doğacağına inanılır.
- Muharrem ayının onunda yapılan alışverişlerin bereketli olduğuna inanılır.
- Geceleyin tırnak ve saç kesilmesinin kişinin ömrünü kısaltacağına inanılır.
- Geceleyin evden eve tencere, tava ve kazan vermenin uğursuzluk getireceğine inanılır.
- Gece ev süpürülmesinin fakirlik getireceğine inanılır.
- İkinci ile akşam arası uyumanın rızık darlığına sebep olacağına inanılır.
- Gece aynaya bakmak uğursuzluk sayılır.
- Cuma günü sala ile ezan arasında aydaş olan çocuğun caminin etrafında dolandırılmasının çocuğun iyileşmesini sağlayacağına inanılır.

---

⁹³ Eşe YILMAZ, 1955 Kuşca Köyü doğumlu, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı, Kuşca Köyünde oturuyor.

— İki bayram arasında yapılan evliliğin uğursuzluğuna inanılır.⁹⁴

F. SÜNNET

İslam inancına göre sünnet, dinimizin emri gereği yerine getirilmesi gereken bir mükellefiyettir. Bu mükellefiyet Hz. Peygamberin sünnet-i seniyyelerinden kaynaklanmaktadır. Sünnet olma geleneği de buradan gelmektedir.

Her ülkenin iklim koşulları sünnet yaşının tayininde rol oynar. Sıcak ülkelerle soğuk ülkelerin çocukları farklı yaş gruplarında sünnet ettirilir.⁹⁵

Bozkır'da sünnet yaş sınırı genellikle 10'dur. Bitik denilen hal hariç çocuklar 6 – 10 yaş arasında sünnet ettirilir. Bitik tıbbi zorluklardan kaynaklanan bir durum olduğu için çocuk bazı hallerde bir yaşında ve daha evvelki zamanlarda 6 aylık iken sünnet ettirilir.

Bir babanın çocuğunu evlendirmesi nasıl mürüvvet sayılırsa sünnet töreni de baba için mürüvvet meselesidir. Sünnet yaşına gelen çocuğun sünnetine karar verildiği takdirde çocuğun ailesi ön hazırlıklara başlar bu hazırlıklarda asıl görev anneye düşer. Anne kızına çeyiz hazırladığı gibi sünnet olacak çocuk için gerekli olacak şeylerin tedarikine başlar. (Çocuğun yatağını süsler, yatağının başucuna içinde Kur'an bulunan bir işlemeli torba asar, çocuğun odasını bayraklarla, balonlarla ve ailenin değerli işlemeleriyle donatır.)

İlk önce sünnet olacak çocuğun giyeceği sünnet elbisesi çarşıdan hazır olarak alınır. En az bir hafta öncesinden kart bastırılarak sünnet yakın akrabaya ve çevreye ilan edilir.

Sünnet merasiminden bir gün önceki akşam kına gecesi yapılır. Kına gecesinde kadınlar kendi aralarında toplanarak kına yakıp eğlenirler. Sünnet olacak çocuğa da kına yakılır. Ertesi gün davetliler toplanır ve sünnetten evvel çocuk konvoyla gezdirilir. Daha sonra eve gelinerek mevlit okunur. Mevlitten sonra çocuğun ailesi düğünlerde olduğu gibi davete katılanlara pilav ikram eder. Bu arada daha önce belirlenen saatte doktor tarafından sünnet ettirilir. Sünnet olma işi bittikten sonra davetliler çocuğa çeşitli hediyeler verirler.

⁹⁴ Hanife ÇAĞRITEKİN, 1948 Arslantaş Köyü doğumlu, Okuma yazma bilmiyor, Ev Hanımı, Bozkır'da oturuyor.

⁹⁵ A. Sefa ODABAŞI; **Geçmişten Günümüze Konya Kültürü**, Selçuklu Belediyesi Kültür Müd. Yay., Konya, 1989, s. 105.

Hediyeler genellikle yastığın altına veya yatağına konulan para, saat, kalem, altın vb. olabilir.

Bozkır'da son zamanlarda sünnet merasimi toplu olarak yapılmaktadır. Genellikle bu işi de bazı kamu kuruluşları, dernek ve vakıflar üstlenmektedir.

Çocuk sünnet ettirilirken biri tarafından kucaklanıp kollarından kavranarak tutulması gerekmektedir. Çocuğı tutan bu kimseye “kirve” adı verilmektedir. Kirvelik kurumu çok önemlidir, kirve olan bir kimse ailenin bir ferdi sayılır ve ayrıca o aileden büyük hürmet görür.⁹⁶

G. YAĞMUR DUASI

Yağmur duası Rasulullah (sav)'ın fiili sünnetleri arasında yer alan bugüne kadar en geniş uygulama sahası bulunan sünnetlerden biridir. Eskilerin rahmet dedikleri yağmur, koruyan ve esirgeyen Cenab-ı Hakk'ın insanlara verdiği en büyük nimetlerden birisidir. Yağmursuz hiçbir canlı düşünülemez. Yağmur canlıların büyümesinde, gelişmesinde en iyi bir etkidir. Yağmurun bu özellikleri yanında mübarek bir tarafı da vardır ki insanlar yağmurdan bereket ve şifa beklerler.

Eski Türklerin yağmur, dolu yağdırmak, rüzgâr estirmek için sihrine müracaat ettikleri bildirilen “Yada taşı” (yağmur taşı) adı verilen bir durum mevcuttu. Bu durumu günümüzdeki yağmur duasıyla bağdaştırabiliriz.⁹⁷

Karasal iklime sahip olan Bozkır ve çevresinde bazı mevsimler kurak geçer. Çaresiz kalan Bozkır halkı da her yerde olduğu gibi Cenab-ı Hak'tan dualarla, niyazlarla yağmur beklerler. Rahim olan Cenab-ı Hakk kullarından bunu esirgemez.

Yağmur duasına çıkmadan bir hafta önce Bozkır'ın bütün camilerinde hatipler Cuma hutbesinde, yağmur duasına çıkılacağını duyururlar. Halktan duaya çıkmadan önce üç gün oruç tutulmasını, günahlarından dolayı tövbe etmelerini, birbirleriyle helalleşmelerini, kul haklarını ödemelerini, dargınların barışmalarını ve kimseye zulmetmemelerini isterler.

---

⁹⁶ Kadir TAŞPINAR

⁹⁷ İbrahim KAFESOĞLU; **Türk Milli Kültürü**, Ötüken Yay., İstanbul, 1977, s. 304

Yağmur duasının nerede yapılacağını da duyururlar. Yağmur duasına katılacakların çocuklarını ve varsa hayvanlarını da alıp birlikte gelmeleri istenir.

Yağmur duası günü halk dua yapılacak alanda toplanınca imamlar ve yörenin ileri gelen eski hocaları tarafından Kur'an-ı Kerim okunarak, arkasından yağmur duası yapılır. Duadan sonra duaya katılanlara yemek verilerek dua sona erer.

Bazı yörelerde yağmur duasına çıkılacağını duyan çocuklar sokaklarda kalabalık bir grup halinde şu sözleri bağırarak koro halinde söylerler:

Yağmur yağmur yağ ister
Kaşık kaşık bal ister
Gök kuzulu kurban ister
Yağ yağ yağmur.

Bazı köyler, yağmur duasına çıkmak için diğer köyleri de davet ederek, o bölgelerdeki türbe ve yatırlarda toplanıp dua ederler.

Bozkır yağmurlarının en makbulü nisan yağmurlarıdır. Bozkır halkı bu yağmura çok önem verir. Yağmur yağmaya başladığı zaman evden herhangi bir kap alarak olukların altına koyarlar ve yağmur sularını büyük kazan ve varillerde birleştirerek ihtiyaç zamanlarında kullanırlar. Kadınların özellikle ruhsal rahatsızlıkları durumunda, bu rahatsızlıklarından kurtulmak için nisan yağmurlarının suyundan bol bol içtikleri söylenir.

Yağmur yağması için uygulana gelen diğer bazı inanışlar da bulunmaktadır. Bunlar da şöyledir;

Yağmur yağması için çok yağmur yağın bölgeden toprak getirilerek yağmayan bölgeye serpilir. Kırk boğum çubuk üzerine yağmur duası yazılarak akarsuyun ağzına konur. At kafasına yağmur duası yazılarak susuz kuyuya atılır. Çakıl taşları okunur, okunan çakıl taşları akarsuyun ağzına dökülür. Bir çatıdan yağmur oluşu sökülerek yakılırsa yağmur yağacağına inanılır.⁹⁸

---

⁹⁸ Osman ARSLAN.

H. ASKER UĞURLAMA

Ruhen ve bedenen sağlam olan her Türk genci askerlik görevine seve seve koşar. Bu haslet Bozkırlı gençler için de tarihin her devrinde geçerliliğini korumuştur. Kahraman ve yiğit Bozkırlı gençler, sonu şehitlik bile olsa bu görevi bir vatan borcu olarak bilmişlerdir.

Peygamber ocağı olarak bilinen askerlik sıradan bir iş değildir. Bu göreve gideceklerin herkesten fazla bir özenle uğurlanması gerekecektir. Her bölgenin, her şehrin kendine özgü uğurlama adetleri vardır.

Bozkır'da da askerlik çağına gelen ve kutsal görev kendisine tebliğ edilen asker adayları ilk önce askerlik şubesine giderek sülüsünü alır. Sülüsünü alan gençler yakın akrabaları ile arkadaşlarını ziyaret ederek onlarla helalleşir. Askerin gideceği gün yediden yetmişe kadar herkes onu uğurlamaya gelir.

Asker adayı evinden çıkmadan önce abdest alıp Allah rızası için iki rekât namaz kılar, namazdan sonra kabristana giderek orada bulunan yakınlarına ve bütün kabristandakilere dua eder. Kabristandan ayrılırken küçük bir taş alarak onu askerden dönünceye kadar yanında taşır, bu taşın kendisini koruyacağına inanır. Bu uygulama günümüzde nadiren bazı köylerde devam etmektedir. Asker adayı evden çıktığı zaman aile fertlerinden birisi arkasından su döker.

Ailesinden biri asker adayının haberi yokken onun bastığı yerden bir taş alır ve asker terhis oluncaya kadar o taşı saklar. Askere gidecek kimsenin eline mendil verilir, asker otobüse binince mendili uğur getirsin diye geri atar. Asker adayına bir ekmek ısırtılır, o ekmeği askerliği bitinceye kadar saklarlar. Eğer ekmek küflenirse askerin yerinde rahat olmadığı anlaşılır. Asker adayı giderken aynaya su dökerler, aydınlıkla gidip gelmesi için. Asker birliğine teslim olduktan sonra eve göndermiş olduğu sivil elbiseleri o askerden gelinceye kadar yıkanmaz.⁹⁹

---

⁹⁹ Ferdane ASLAN.

II. BÖLÜM

BOZKIR İLÇESİ MANEVİ HALK İNANÇLARININ DİNLER TARİHİ VE DİN FENOMENOLOJİSİ AÇISINDAN TAHLİLİ

Bozkır ilçesi, yurdumuzun birçok yöresinde olduğu gibi bir takım halk inançlarıyla iç içedir. Bu inançlardan bazıları günlük hayatta hala canlılığını korurken, bazıları da zaman içinde kaybolup gitmiştir.

Halk inançları halkın geçmişten günümüze taşıdığı inançların bütünüdür. Halk inançlarına kimileri, insanın sınırlı bir varlık olması, bunun yanında beklentilerinin, ümitlerinin, isteklerinin, arzularının sınırsız olmasının insanı arayışa yönlendirdiğinden hareketle inançları izaha girişmektedir. Bu görüşte olanlar, insanın önünü alamadığı istekleri yanında; korkuları, kaygıları, endişeleri olan bir varlık olmasında, inanın şekillenmesinde etkili olduğunu düşünmektedirler.

İnsanın kendisi için olduğu gibi yakınları, arkadaşları, yaşadığı toplum ile ilgili de kaygıları bulunmaktadır. Bu yüzden insan, kendisinden çok üstün, aşkın bir varlığa veya varlıklara sığınma ihtiyacı hissetmektedir. Etrafında olup bitenleri tabiat olaylarını, beklenmedik gelişmeleri, olağanüstülükleri anlamlaştırmak istemektedir. Bu yüzden halk inançları toplum hayatında bu denli etkin bir yerinin olması açısından değerlendirilmektedir.¹⁰⁰

Türkiye’de ve Türk dünyasında halk inançları oldukça yaygın ve etkindir. Bu inançların bir kısmı eski Türk inançlarından, bir kısmı da Türklerin karşılaştığı toplumlardan gelmiştir. Bu bakımdan halk inançları tarihi bir köke, derinliğe sahiptir. Her açıdan anlamlı ve değerlidir. Bunlar “hurafedir, batıldır, dine aykırıdır.” mülahazaları ile bir kenara itilerek halk inançlarının işlevini ortadan kaldırmak mümkün değildir. Bu inançları yok saymak da anlamadan, çözümlenmeden reddetmekte, onların halk tarafından kabul görmesini benimsemesini engellemez.¹⁰¹

¹⁰⁰ Ahmet Hikmet EROĞLU, **Türk Halk İnançlarına Giriş**, Ankara, 2006, s. 1.

¹⁰¹ Ahmet Hikmet EROĞLU, **Türk Halk İnançlarına Giriş**, s. IV

A. TÜRBE VE ZİYARET YERLERİ İLE İLGİLİ İNANÇLAR

Anadolu halkının yaşattığı önemli dini fenomenlerden birisi de mezar ve türbe ziyaretleridir. Bugün sadece Anadolu’da değil, tüm İslam âleminde mezar kültürüne ilgi gösterildiğini görmekteyiz.

Halk, kendilerinde beşer üstü, tabiatüstü, manevi ve ilahi güç bulunduğuna inanılan birtakım mezarları, ağaçları ve dağları çeşitli amaç ve usullerle ziyaret etmektedir. İnsanları bu yerlere çeken şey, onlarda bulunduğu kabul edilen bu fevkalade manevi ve ilahi güç, feyz ya da berekettir. Belki de fenomenolojinin diliyle ifade etmek gerekirse, kutsal alanla bir takım ritüel usullerle temasa geçilmesi halinde, insanlara faydasının dokunacağına inanılmakta oluşudur.¹⁰²

Türbeyi ziyaret eden şahıs, orada yatan şahsın manevi kudretine teslim olarak onlardan bir şeyler beklemektedir. Böylece türbeye gelen şahıs; kendisinden daha güçlü, Allah’ın sevgili kulu olarak gördüğü türbedeki şahısla bağlantı kurmuş ve onun manevi güç ve kudretinden, toprağından, onunla münasebeti olan eşyalardan yardım beklemek durumuna girmiştir. Çoğu zaman İslamiyet’in ruhuna aykırı olmakla beraber türbe ziyaretleri, dini niyaz şekline dönüşmekte, her şeyde Allah’a güvenilecek ve her şey O’ndan istenecek yerde türbedeki şahıslardan bir şeyler istenmekte, onlara adanmaktadır.

Hatta bazı türbelere çaputlar bağlanmakta, paralar atılmakta ve adeta türbedeki “yatırla” pazarlık edilmektedir.

Bu inançların her şeyden önce İslam imanı ile ilgisi yoktur. İslam Dinine göre bir türbe ziyareti, sadece bir dua ve Fatiha okumak için yapılabilir. Türbeden maddi bir şeyler beklemek, mum yakmak gibi şeylerin İslam’da yeri yoktur.

İslam dinine inanan halkın bu hareketleri yapması, onların binlerce yıl önceki inançları, İslam dini ile birlikte yaşattıklarını göstermektedir. Her şeyden önce bu türbelerle yapılan adaklarda, uygulamalarda eski ilkel toplumların çok önemli bir dini inancı olan

---

¹⁰² Ünver GÜNAY; Harun Güngör; Şaban Kuzgun; Huzeyfe Sayım; A. Vahap Taştan; **Kayseri ve Çevresinde Ziyaret ve Ziyaret Yerleri**, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kayseri, 1996, s. 104.

“ATAYA TAPMA” itikadının izleri bulunmaktadır.¹⁰³ “İlkel” toplumlarda aile birimi, bilinen modern Batı toplumunda olduğundan çok daha güçlü ve kapsamlıdır. Bu birim sadece yaşayanlarını değil, aynı zamanda ailenin ölmüş bulunan bireylerini de kapsar. Genel olarak “ataya tapınma” adı verilen bu uygulama, kısmen bu birliğin ifadesi ve kısmen de zaman ve mekân sınırlarından kurtulmuş olan ata ruhunun, tekrar geri dönmemesi ve yaşayanlara zarar vermemesi için gönlünün alınıp teveccühünün kazanılmasını isteyeceği düşüncesiyle bağlantılıdır. Ataya tapınmada bazen korku motifinin hâkim olduğu görünür; bununla beraber, çoğu zaman da korkunun yerini gerçek saygı alır.¹⁰⁴

Dini kült ve fenomenlerin tarih boyunca değişik şekillerde yaşayan kutsalın tecrübesiyle ve yine dinle iç içe yaşayan sihir ve büyü pratiklerinin kalıntılarıyla yakından ilgili olduğu bilinmektedir. Çoğu zaman İslamiyet’e aykırı olarak kendini gösteren bu dua ve niyaz şeklinde insanın mutlak surette güvenip bağlanacağı Allah yerine, aracılara yönelerek, bir nevi pazarlığa girerek adanan şeyi alıp, başka bir şey vereceği inancı açık bir şekilde burada görülmektedir. Bazı insanların bir parça aracıya veya yardımcıya değişik sebeplerle ihtiyaç duyması, kendisine daha müşahhas olan evliya ve azizlere çeşitli sebeplerle başvuru açılarından, kederlerinden kurtuluş, dileklerine ulaşmak için maddi ve manevi bir pazarlığa girişme fiilinde, eski kalıntıların veya benzer noktaların izlerini aramak ve bulmak mümkündür. Bunları kısaca şu inanış kategorileri altında gösterebiliriz; mana inancı, ecdada tapma, ölümler kültü, kutsalın kozmik dünyada tezahürü (su, ağaç, taş, ırmak, çeşme, dağ kültü gibi) ateş kültü, kurban, büyü.¹⁰⁵

Bütün bunlardan anlaşılan, insanların inanç dünyalarının çok eski dini kalıntılarla iç içe yaşadığıdır. Küçük bir kartopunun yuvarlanarak kocaman bir çığ haline geldiği gibi dini fenomenlerde, tarihi süreç içerisinde “tarihi bir fenomen” olarak gelişmektedir. Bunun için Dinler Tarihinde her dini fenomenin aynı zamanda tarihi bir fenomen olduğu prensip olarak kabul görmektedir. Bu açıdan ziyaret ve mezar fenomenlerinin gerisinde de bugünkü dinlerden daha çok, geçmişin dini birikimiyle oluşan bir dini inançlar senkretizmini görmek mümkündür. Bu senkretizmin analitik yöntemle açıklanması, dini fenomeninin özde sakladığı “kutsalı” açığa çıkaracaktır. Ancak bu analitik girişim her zaman yapılabilecek kadar kolay

¹⁰³ Mehmet AYDIN, **Konya’daki Manevi Halk İnançlarının Dinler Tarihi Açısından Tahlili**, S.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, Konya, 1985, S.1 s. 26.

¹⁰⁴ Eric J. SHARPE, **Dinler Tarihinden 50 Anahtar Kavram**, Çeviren: Ahmet Güç, Arasta Yayınları, Felsefe Din Bilim Serisi: 2, Bursa, 2000, s. 5.

¹⁰⁵ Hikmet TANYU, **Ankara ve Çevresindeki Adak Yerleri**, Ankara, 1967, s. 301.

değildir. Bunun için engin bir dini kültürler formasyonu gereklidir. Bu ise ancak, uzun yılların ve çabaların bir ürünü olabilecektir.¹⁰⁶

Anadolu'nun pek çok yerinde olduğu gibi Bozkır'da da insanlar türbeleri ve ziyaret yerlerini ziyaret ederek çeşitli isteklerde bulunmakta ve adaklar adamaktadırlar. Bu ziyaretlerde eski inanç kalıntıları, bazı şekil değişiklikleriyle hala varlığını devam ettirmektedir.

B. OCAKLARLA İLGİLİ İNANÇLAR

Bozkır ilçesi ve köylerinde insanlar, bazı rahatsızlıkları sebebiyle “ocak” diye bilinen kişilere ve yerlere gitmektedir. Ocak olmanın kişisel yetenek ve bilgiyle bir ilgisi yoktur. Ocaklık el verme usulü şeklinde çocuklara, torunlara veya yakın akrabaya geçmektedir. Ocak olan kimse birine el vereceği zaman, şöyle yapar: el alacak kişinin abdestli olması istenir. El alacak kimseye: “Beni arayan seni bulsun, bu el senin olsun, bu el Fatıma annemizin eli olsun” der ve eline tükürür. Bazı ocaklarda el verme işlemi tespih alıp verme usulü ile yapılmaktadır. Birinci şekil el verme usulü daha çok temreği ocakları için kullanılır. İkinci şekil ise nazar, kengi ve aydaş ocakları için kullanılır.

Bozkır ve çevresinde halkın rağbet ettiği ocaklardan biri de “yılancık ocağıdır”. Hemen hemen, her köyde bir veya daha fazla yılancık ocağı bulunmaktadır. Yılancık ocağına gelen kişilere önce yılancık hastası olup olmadığını öğrenmek için “yılancık taşı” denilen yassı bir taş tutulmaktadır. Eğer taş kişinin ağrıyan yerine yapışorsa yılancık hastası olduğu böylece bilinmektedir. Yılancık taşı içinde un bulunan bir kaptaki saklanır.

Ocaklar doğrudan doğruya şifa dağıtan merkezler olarak dikkat çekmektedir. Ocaklar belli hastalıkların tedavisi için gidilen özel evler veya mekânlardır. Ocak kültürünün gerisinde uzun bir dini tarih ve kültür bulunmaktadır.

Ocak inançlarında Orta Asya'daki şaman evlerinin büyük etkisi vardır. Türk halkı Orta Asya'daki inançlarını ve geleneklerini İslamiyet'i kabul ettikten sonra da belli ölçüde yaşatarak devam ettirmiştir. Halkımız ocaklara gitmekle psikolojik açıdan kendilerine bir psikoterapi uygulamaktadırlar. Bu davranış şekli, çaresizlik içinde kalan insanları son bir

---

¹⁰⁶ Mehmet AYDIN; G. Atasagun; N. Öztürk; S. Baybal; A. Aras; **Konya'daki Manevi Halk İnançlarının Dinler Tarihi ve Din Fen. Açısından Değerlendirilmesi**, s. 121.

ümitle ocaklara gitmesi, psikolojik açıdan üzerinde durulması gereken bir konudur. Ancak ocaklarda uygulanan tedavi şekillerinin temizlik ve tıbbi açıdan sakıncalı olduğunu da belirtmek gerekir.¹⁰⁷

C. MANEVİ HALK İNANÇLARI

1. Doğum, Çocuk ve Kadınla İlgili İnançlar

Bozkır ve çevresinde yaygın olan manevi halk inançlarından biri de “doğum, kadın ve çocukla ilgili inançlardır.” Ailenin devamı için önde gelen şart çocuk sahibi olmaktır. Türk aile yapısında soyunu devam ettirecek, ocağını tütürecek bir çocuğun olmasına çok önem verilir. Ancak bu arzuya çoğu zaman biyolojik nedenlerden dolayı ulaşılamamaktadır. Tıbbi imkânları olmayanlar, sebebi tıbben tespit edemedikleri için çocuk sahibi olmak amacıyla çeşitli yollar aramaktadırlar. Bir de tıbbi çarelerle yetinmeyip başka çare arayışı içine girenler vardır.¹⁰⁸

Eski Türklerde çocuğu olmayan kadınların, mukaddes bir ağacın altında ak-boz at derisi üzerinde “yer sahibi”ne yalvararak ağlaya sızlaya dua ettikleri görülür. Bu duadan sonra çocuğu olanlar, bunun Tanrı’dan ve yer ağaç ruhları tarafından verildiğine inanırlar. Bazı Türk boylarında kısır kadınların sahrada tek başına biten bir ağaç, bir kuyu veya su yanında koyun kesip geceledikleri bilinmektedir.¹⁰⁹ Çocuk sahibi olmak amacıyla adak kurbanı uygulamalarına da rastlanır.

Bozkır ve çevresinde, hacdan gelen deve etini çocuğu olmayan kadına yedirmek, hac esnasında ziyaret edilen herhangi bir yerde çocuğu olmayan kadının niyetiyle taşa veya toprağa çocuk sureti çizmek, türbeleri ziyaret ederek çocuk dileğinde bulunmak gibi inançlar görülmektedir. Ayrıca çocuğu olmayan kadın için yakınları tarafından para toplanıp bu para ile hacdan kullanabileceği bir eşya getirtilir. Bu eşyayı bir müddet kullanmasıyla hamile kalacağı inancı vardır.

---

¹⁰⁷ Mehmet AYDIN; G. Atasagun; N. Öztürk; S. Baybal; A. Aras; **Konya’daki Manevi Halk İnançlarının Dinler Tarihi ve Din Fen. Açısından Değerlendirilmesi**, s. 126–127.

¹⁰⁸ Ahmet Hikmet EROĞLU, **Türk Halk İnançlarına Giriş**, s. 99–105.

¹⁰⁹ Abdülkadir İNAN, **Tarihte ve Bugün Şamanizm**, Ankara, 1972, s. 167–168.

Bozkır ve çevresinde hamile kadınla ilgili inanç ve uygulamalar da geniş yer tutar. Hamile kadın zayıf ve tehlikelere karşı korumasız kabul edildiğinden ailesi onunla yakından ilgilenir. Taşdığı çocukla maddi olduğu kadar manevi olarak da kader birliği içinde olduğuna inanılır. Hamile kadının canının çeşitli yiyecekleri çekmesi “aşırme” olarak isimlendirilmektedir. Onun istekleri mutlaka yerine getirilmeye çalışılmakta, aksi takdirde çocuğa bir zarar gelebileceği düşünülmektedir. Hamile kadının davranışlarının doğacak çocuğa doğrudan yansıtacağı düşünüldüğünden bazı olumsuz davranışlardan kaçınması sağlanır. Örneğin; çirkin bir kimseye bakmasına, kapı eşiğine oturmasına, sakatat yiyip vücudunu kaşımaya izin verilmez. Buna karşılık hamile kadın güzel kimselere baktırılır ve çocuğun güzel olması için ayva, doğumu kolay olması için de hurma yedirilir. Doğum sonrası çocuğun kesilen göbeğinin gömüleceği yerin, gelecekte hayatına etki edeceğine inanılır. Düşük yapan kadınlar için “boyhamali” denilen bir tür dua yazdırılır. Bu duanın çocuğun düşmesine sebep olan kötü varlıklardan koruduğuna inanılır.

Yeni doğum yapan kadın, çocuk kırk günlük oluncaya kadar evden dışarıya çıkmamalıdır. Çıkarsa “albastı,” “kırk bastı” denilen durumların meydana geleceğine inanılır. Bu yüzden kadının çocuğun doğumundan itibaren kırk gün bazı şeylere dikkat etmesi sağlanır. Çocuk kırk günlük olunca, kırk tane taş toplanır. Bu taşlar kırk kaşık suyla yıkanır. Bu su çoğaltılarak anne ve çocuğun banyo yapması sağlanır. Bundan sonra “kırk uçurma” merasimi için yakın bir akrabaya ziyarete gidilir.

Çocuklarla ilgili inanışlardan en ilgi göreni aydaşıktır. Çocuk zayıf ve çelimsizse aydaş olduğuna inanılır. Aydaş olma inancının kök itibarıyla Babil’e, Asur’a kadar uzanan bir tarihi olduğu düşünülebilir. Gök kültüne önem veren milletler yeryüzündeki hareketlerini gökteki yıldızlara bağlıyorlar ve bunun için de gökteki Ay’a, Güneş’e ve diğer yıldızlara bir ilah gözüyle bakıyorlardı. Gökteki yıldızların, Ay’ın ve Güneş’in yeryüzündeki insanların kaderini etkilediğine inanılan bu inanca göre, yeryüzündeki olaylar gök cisimlerin etkisiyle olmaktadır. Dolayısıyla aynı günde doğmuş olan çocukların aynı paralelde gelişmediği veya birinin cılız ve hastalıklı olduğu görüldüğünde, Anadolu’da bu çocukların “aydaş” olduğu kabul edilir. Aydaş olma etrafında meydana getirilen inançlar, Mezopotamya bölgesindeki eski kültürlerden kalan inançların bir kalıntısı olarak düşünülebilir.¹¹⁰

---

¹¹⁰ Mehmet AYDIN; G. Atasagun; N. Öztürk; S. Baybal; A. Aras; **Konya’daki Manevi Halk İnançlarının Dinler Tarihi ve Din Fen. Açısından Değerlendirilmesi**, s. 132.

2. Evlenme İle İlgili Halk İnançları

Türklerde her toplumda olduğu gibi, aile, toplumun çekirdeğini oluşturmakta, kan akrabalığına dayanmaktadır. Türklerin dünyanın her yerine dağılmalarına rağmen varlıklarını devam ettirmeleri, aile yapısına verdikleri önemden kaynaklanmaktadır. Evin, eşiğin ve ocağın kutsallık kazanması da aileye verilen önemi ortaya koymaktadır. Ataerkil aile yapısına sahip olan Türk aileleri, geniş aileden çok, küçük aile tipine sahiptir. Türkçede izdivaç için kullanılan “evlenme” veya “evlendirme” tabirleri, evlenen erkek veya kızın baba ocağından ayrılıp ayrı bir ev oluşturmasını anlatır.¹¹¹

Bozkır ve çevresinde halk düğünlerinde bazı örf ve adetleri yaşatmaktadır. Yeni kurulan aileyi her türlü zararlı etkiden koruma, mutluluğunu sağlama, uğur ve bereket getirmesi için bir takım uygulamalar yapılmaktadır. Gelin alınırken dua edilmesi başından para, buğday ve şeker saçılması; gelince testi kırdırılması bu uygulamalardandır. Amaç kötü ruhların evli çiftlerden uzaklaştırılmasıdır. Bu uygulamanın çok eski devirlerden itibaren yaşatılan adetlerin günümüzdeki yansıması olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca gelinin kayınvalidesi ve diğer ev halkıyla iyi geçinmesini sağlayacağına inanıldığından evin giriş kapısına yağ sürdürme uygulaması da yaşatılmaktadır.

3. Ölümle İlgili İnançlar

Bozkır ve çevresinde biri vefat ettiği zaman cenaze evine yakınları tarafından birkaç gün yemek götürülür. Ölünün arkasından mevlit okutulup “pişi” dağıtılır, devir işlemi yapılır. Bu devir işlemine “alt-üst görme” de denilir. Başlangıçta cenaze sahiplerini teskin etmek veya başka sebeplerle yapılan bu uygulama, zamanla dini bir görev gibi kabul edilmeye başlanmıştır. Ölünün arkasından siyah elbiseler giyinilmesinin sebebi Şamanist kültürün bir uzantısı olarak düşünülebilir. Çünkü Şamanizm’de de diriler, beyaz renkli iseler ruhlara görünmemek için siyaha, siyah renkli elbiseler beyaza boyanıyor, kulübelerinin kapılarını kapıyor veya mağaralarında gizleniyorlardı. Bizim de ölümlerin arkasından siyah elbise giymemizin bu eski inançların uzantısı olduğu söylenebilir.¹¹²

¹¹¹ İbrahim KAFESOĞLU, *Türk Milli Kültürü*, İstanbul, 1997, s. 227.

¹¹² Ömer Rıza DOĞRUL, *Yeryüzündeki Dinler Tarihi*, İstanbul, 1947. s. 17-18.

Ölenin arkasından ilk yedinci, kırkinci ve elli ikinci günlerinde mevlit okutulup yemek verilmektedir. Elli ikinci gün ölünün etinin kemiğinden ayrıldığına inanılır. Ölünün rahat etmesi için o gün Kur'an okutulup yemek verilir.

Ruhlar, geride kalan çocukları ve aileleriyle çoğu zaman birlikte olurlar. Evlerini ziyaret ederler. Onların dindar ahlaklı bir hayat sürmelerini isterler. Türkiye'nin çoğu bölgelerinde de cuma günü ve gecelerinde ata ruhlarının evlerini ziyaret ettiği inancından dolayı insanlar o gece Kur'an-ı Kerim okumaya önem verirler. Kur'an okunmadığında, eve gelen ata ruhlarının üzülp, mahzun bir şekilde ayrıldığına inanılır.¹¹³ Türkler ata ruhlarını memnun etmek için çeşitli uygulamalar yapmışlardır. Bunlardan biri de onların mezarlarının korunmasıdır. Yatırlara, türbelere verilen önemin bir nedeni de budur. Bozkır'da da cuma geceleri, arife günleri ölümlerin arkasından Kur'an okumak ve ölüm yıl dönümünde hatim yapmak yaygın bir gelenektir.

4. Nazarla İlgili İnançlar

Halk inançları arasında en yaygın olanlardan biri de nazardır. Nazar, bir kişinin diğer bir kişiye kötü gözle bakması, kıskanması ile ortaya çıkan ve kıskanılan kişide meydana gelen kötü haldir. Bozkır ve çevresinde insan, hayvan ve nesnelere nazardan korumak için değişik yöntemlere başvurulur. Yeni yapılan binalara kaplumbağa kabuğu, iğde dalı, hayvan kafatası, delikli taş, mavi boncuk ve muska gibi şeyle asma âdeti vardır. Ayrıca küçük çocuklara da iğde çekirdeği ve mavi boncuk takılır. Yapılan bu uygulamaların temelinde kötü göze karşı korunma isteği yatmaktadır.

Nazara karşı hayvansal ve bitkisel ara maddelerin kullanımında "Totem" fikrinin hakim olduğu görülmektedir.

Totem inancına sahip kabileler, kendilerinin bir hayvan veya bitkiden türediklerine inanmaktadırlar. Totem olarak kabul edilen hayvan veya bitkinin resmini vücuda çizmenin, onun bir parçasını taşımanın gelecek tehlikelere karşı, onu taşıyanı koruduğuna inanılıyordu. Bunun için de kutsalın tasviri olan "Şuringo" kutsal telakki ediliyordu.¹¹⁴ Bu inanç, bugün

¹¹³ Ahmet Hikmet EROĞLU, **Türk Halk İnançlarına Giriş**, s. 71-75.

¹¹⁴ Mehmet TAPLAMACIOĞLU, **Din Sosyolojisi**, Ankara, 1975. s. 78.

şekil değiştirerek evlere kaplumbağa kabuğu, iğde dalı asıp, çocuğa iğde çekirdeği takarak nazardan korumak için bir uygulama olmaya devam etmektedir.

Nazardan korunmak için ara madde olarak mavi (gök rengi) boncuğun seçilmesinde eski Türklerdeki inançların etkisi olduğu söylenebilir. Çünkü eski Türklerde, gök ve su mukaddes sayılmış; gök rengi sonsuzluğu, emniyeti, türeyişi, huzuru telkin etmiş, sükun ve huzur vermiştir. Gök Tanrıya taptıkları için göğü; ululuğun, yüceliğin bir sembolü olarak görmüşler ve gök rengi olan maviye bunun için değer vermişlerdir.¹¹⁵

Nazara karşı yapılan en geçerli tedbir “kurşun dökme” işlemidir. Kurşun dökme, üzerinde durulması gereken bir konudur. Kurşun dökme ile amaçlanan şey nazar olayını ortadan kaldırmak, kötü gözün sebep olduğu kırgınlığı, hastalığı bertaraf etmektir. Bunun için dökülen kurşunun aldığı girintili, çıkıntılı şekliyle nazar edenin gözünü çıkarmak gibi bir niyet yatmaktadır. Fakat kurşun her zaman girintili, çıkıntılı şekiller almamaktadır. Bunun için dökülen kurşun yuvarlak şekil alıyorsa, kurşun dökme işi tekrarlanır. Bu tekrar, genellikle üç defa yapılmaktadır. Kurşun dökerken söylenen “Benim elim değil Fatıma Anamızın eli” sözü ise, düşmanın gözünü çıkarının aslında kurşun dökenin eli olmayıp Hz. Muhammed’in (s.a.v.) kızı Fatıma Anamızın eli olduğu anlatılmaktadır. Diğer taraftan büyüünün taklit prensibine göre yapılmış ve işlenmekte olan bu pratiğe “Fatma Ana” gibi dinsel unsurların nüfus etmeye başladığını görüyoruz. Böylece aslında büyü pratiği olan kurşun dökme olayına dini bir takım unsurlar da karışmış oluyor.¹¹⁶

Türk halk inançlarında taş ile ilgili inanç ve uygulamalara çok eski dönemlerden beri rastlanmaktadır. Türkler, öteden beri bazı taşları kutlu saymışlar, onlar ile ilgili sihri uygulamalarda bulunmuşlardır. Bunlardan günümüze kadar gelen “yat taşı” inancı vardır. Anadolu’nun bazı yerlerinde her tehlikeden koruyacağına inanılarak çocuklara takılan taşa yat taşı, yat boncuğu denilmektedir. Taşların büyü, tılsım ve muska gibi kullanılmaları yanında bu inancın Türkler arasındaki kökleri Orta Asya’daki inançlara kadar götürülmek istenmektedir. Gerçekten de Türklerin İslamlaşmasından önceki bazı kalıntıların, Tanrıdan dilekle, yağmur v yağdırma seremonisiyle, sihri, majik davranışın birlikte yürütülmeye uğraşıldığı ve bazen bunun Tanrı kudretinin tecelli vasıtası olarak görülmek istenildiği

¹¹⁵ Murat URAZ, **Türk Mitolojisi**, İstanbul, 1992, s. 229–230.

¹¹⁶ Mehmet AYDIN, **Konya’daki Manevi Halk İnançlarının Dinler Tarihi Açısından Tahlili**, S.Ü. İlahiyat Fak. Dergisi, Konya, 1985, s.31.

anlaşıyor. Taşla ilgili işlemlerde alışkanlığa, usule göre, Fatiha, İhlâs, Yasin surelerinin okunması, Kelime-i Şahadet, tekbir getirilmesi... bunu gösteriyor.¹¹⁷

5. Uğur ve Uğursuzlukla İlgili İnançlar

Bozkır ve çevresinde yaygın olan inançlardan biri de uğur ve uğursuzlukla ilgili inançlardır. Bazı hayvanların ötmesi, uluması köklü bir olayın habercisi olarak yorumlanır. Özellikle köpeğin bazı vakitlerde uluması, baykuşun geceleyin bir evin damında ötmesi kötüye yorumlanır. Genellikle kötüye yorumlama ölümle ilgilidir. Bu inançların daha çok kulaktan dolma bilgiler halinde yeni kuşaklara aktarıldığı görülmektedir.

Günlerle ilgili inançlardan özellikle Salı gününe itibar edilmemesi inancı, bizden önce bu topraklarda yaşamış farklı kültürlerin uzantısı olarak bugüne gelmiştir. Cuma günü ev temizlemenin doğru olmadığı inancı, muhtemelen o günün daha çok ibadete ayrılması gerektiği düşüncesinden kaynaklanmaktadır.

Bugün bir anlam veremediğimiz, kaynağını bulamadığımız pek çok inanç ve uygulamanın eski medeniyetlerin kültürel bir uzantısı olarak görülse de bu inançların yaşatılmasında insanların korku, istek ve endişelerinin etkisi büyüktür.

---

¹¹⁷ Hikmet TANYU, **Türklerde Taşlarla İlgili İnançlar**, Ankara, 1968, s. 189-191.

SONUÇ

Bozkır ilçesi tarihi doku olarak eski bir yerleşim yeri olması sebebiyle kültürel bakımdan canlı bir yapıya sahiptir. Bu yapı, ilçe yaşamının her alanında kendini hissettirmektedir.

“Bozkır İlçesi Manevi Halk İnançlarının Dinler Tarihi ve Din Fenomenolojisi Açısından Tahlili” adıyla yapmış olduğumuz bu çalışma da Bozkır ilçesindeki hayatın bütün safhalarıyla ilgili halk inançları ve halkın kutsal kabul edip ziyaret ettiği mekânlar incelenip değerlendirilmiştir.

Bozkır ilçesindeki var olan halk inançlarının bir kısmı, o bölgede yaşamış eski milletlerin inançlarıyla alakalı iken, bir kısmı da toplumun kendi içyapısında meydana getirdiği uygulamalarla oluşmuştur. Bu uygulamalar ve halk inançları içerisinde İslamiyet’e ve ilme aykırı olanlar vardır. Bunların halk arasında devam etmesinin nedeni cehalet ve bilgisizliktir. Bu bilgisizlik ve cehaleti önlemek, ancak halka İslam dini hakkında doğru ve gerçek bilgiyi vermekle sağlanabilir.

Günümüzde adet, inanç ve uygulamaların bazıları yaşatılmaya çalışılırken bazıları da unutulmaya başlanmıştır. Bunda bilim ve teknolojinin gelişmesi, basın-yayın organlarının artmasının payı büyüktür. Çünkü günümüz insanı her söylenene körü körüne bağlanmamakta ve eskilerin yaptığı bazı uygulamaları tatbik etmemektedir.

Sonuç olarak Bozkır ilçesinde görülen bu manevi halk inanışlarının birçoğunun arkasında dini tarihin çok eski dönemlerinden kalma bir takım inançların şekil değişiklikleriyle kendini gösterdiği görülmektedir. Dinler Tarihi ve Din Fenomenolojisi açısından ilçede yaşayan bu inançların tahlili, tarihin en eski dönemlerinden bu yana insanla kutsal arasındaki ilişkilerin bir tezahürü olarak değerlendirilebilir.

Bozkır ilçesi eski Türk kültürü ile bağıını koparmadan ve yeni gelişmelere de duysız kalmadan kendi değerlerini, törelerini ve inançlarını yaşamakta ve yaşatmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA

- Ateş, Süleyman; **Kur'an-ı Kerim ve Yüce Meali**, Yeni Ufuklar Neşriyat, İstanbul.
- Aydın, Mehmet; **Konya'daki Manevi Halk İnançlarının Dinler Tarihi Açısından Tahlili**, S.Ü. İlahiyat Fak. Konya.
- Aydın, Mehmet – Atasagun, Galip – Aras, Ahmet – Öztürk, Nermin – Baybal, Sami; **Konya Merkezdeki Manevi Halk İnançlarının Dinler Tarihi ve Din Fenomonolojisi Açısından Değerlendirilmesi**, Damla Ofset, Konya, .
- Ayva, Aziz; **Bozkır Halk Edebiyatından Örnekler: Efsaneler, Bozkır'ın Dünü ve Bugünü Sempozyumu**, Konya, 2007.
- Cumhuriyetin 75. Yılında Konya, Altınarı Ofset Konya, 1998.
- Doğan, Sabri; **“Bozkır'da Türk-İslam Devri Yapıları”**, S.Ü. Sanat Tarihi ve Arkeoloji Bölümü, Basılmamış Lisans Tezi, Konya, 1984.
- Doğrul, Ömer Rıza; **Yeryüzündeki Dinler Tarihi**, İstanbul, 1947.
- Erdem, İbrahim; **“Bozkır İlçesi Manevi Halk İnançlarından Doğum ve Evlenme Üzerine Bir Araştırma”**, S.Ü. Sosyal Bil. Enstitüsü, Yüksek Lisans Semineri, Konya, 2007.
- Erdemir, Yaşar; **“Konya ve Yöresindeki Nakışlı Ahşap Camiler”** S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Konya, 1985.
- Erdil, Kemalettin; **Yaşayan Hurafeler**, T.D.V.Y, Ankara, 2007.
- Erdoğan, A. Kadir; **Konya'daki Eski Tekyeler**, Konya Dergisi, Yıl: 2, S. 13.
- Eric, J. Sharpe; **Dinler Tarihinde 50 Anahtar Kavram**, Çeviren: Ahmet Güç, arasta Yayınları, Felsefe-Din-Bilim Serisi:2, Bursa, 2000.

- Eroğlu, A. Hikmet; **Türk Halk İnançlarına Giriş**, Ankara, 2006.
- Günay, Ünver – Güngör, Harun; **Türk Din Tarihi**, Laçın Yay. İst. 1998.
- Günay, Ünver – Güngör, Harun – Kuzgun, Şaban – Sayım, Huzeyfe – Taştan, A. Vahap; **Kayseri ve Çevresinde Ziyaret ve Ziyaret Yerleri**, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yay. Kayseri, 1996.
- İnan, Abdulkadir; **Tarihte ve Bugün Şamanizm**, Ankara, 1972.
- Kafesoğlu, İbrahim; **Türk Milli Kültürü**, İst. 1997.
- Kış, Mehmet; **“Bozkır Dere Kasabasındaki Manevi Halk İnançları ve Bu İnançların Dinler Tarihi Açısından Değerlendirilmesi”**, S.Ü. İlahiyat Fak. Lisans Tezi, Konya, 2000.
- Konya İl Yıllığı, 1967.
- Odabaşı, A. Sefa; **Geçmişten Günümüze Konya Kültürü**, Damla Ofset, Selçuklu Belediyesi Kültür Yay. No: 13, Konya, 1993.
- Özeralp, M. Ali; **Bozkır Gündem Dergisi**, S. 12, İst. 1992
- Sümer, Faruk; **Bozkır Tarihi Hakkında Bilgiler**, Türk Dünyası Tarih Dergisi, Sayı: 102-103, İst. 1995.
- Tanyu, Hikmet; **Türklerde Taşlarla İlgili İnançlar**, Ankara, 1968.
- Tanyu, Hikmet; **Ankara ve Çevresindeki Adak Yerleri**, Ankara, 1967.
- Taplamacıoğlu, Mehmet; **Din Sosyolojisi**, Ankara, 1975.
- Taşpınar, İbrahim; **Bozkır İlçesi Halk İnanışları**, Yayınlanmamış Lisans Tezi, Elazığ, 2000.

- Tekin, M. Ali; **Tarihi-Coğrafi-Kültürel Yönüyle Bozkır**, İst. 2006.
- Ter, Ü.Gülsüm- Ter, Yusuf Ziya-Yalçınkaya, Hasan Basri ;”Bozkır İlçesinin Tarihi-Kültürel ve Doğal Potansiyellerinin Ekoturizm Açısından Değerlendirilmesi”,Bozkır’ın Dünü ve Bugünü Sempozyumu, Konya, 2006
- Tosun, Bekir; **Tarihte Bozkır ve Çevresi Yelbeği**, Ekip Basım Matbaacılık, İst. 2001.
- Türk Ansiklopedisi, Ankara, 1956.
- Uraz, Murat; **Türk Mitolojisi**, İst. 1992.
- Ülker, A. Ulvi; **Kültür Diliyle Bozkır**, İst. 2003.
- Yılmaz, Mustafa; **Bozkır Çevresi Antik Tarihi ve Eserleri**, Konya, 2005.
- www.alicoban.blogcu.com
- www.Bozkir.gov.tr

KAYNAK ŞAHISLAR

- Ahmet Yayla, 1943 Bozkır Çağlayan Köyü doğumlu, İlkokul Mezunu, Emekli, Bozkır'da oturuyor.
- Aynur Saygı, 1958 Bozkır Sazlı Köyü doğumlu, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı, Bozkır'da oturuyor.
- Ayşe Otçu, 1962 Bozkır Kayapınar Köyü doğumlu, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı, Bozkır'da oturuyor.
- Ayşe Tok, 1953 Bozkır doğumlu, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı, Bozkır Demirasaf Mahallesinde oturuyor.
- Cemal Yıldırım, 1936 Bozkır Sazlı Köyü doğumlu, İlkokul Mezunu, Sazlı Köyünde oturuyor.
- Döndü Çağrıtekin, 1951 Bozkır Aslantaş Köyü doğumlu, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı, Bozkır'da oturuyor.
- Emine Can, 1944 Bozkır doğumlu, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı, Bozkır'da oturuyor.
- Eşe Yılmaz, 1955 Bozkır Kuşca Köyü doğumlu, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı, Kuşca Köyünde oturuyor.
- Ferdane Aslan, 1935 Bozkır Pınarcık Köyü doğumlu, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı, Pınarcık Köyünde oturuyor.
- Fatma Yıldırım, 1927 Bozkır Pınarcık Köyü doğumlu, Okuma yazma bilmiyor, Ev Hanımı, Pınarcık Köyünde oturuyor.
- Hanife Çağrıtekin, 1948 Bozkır Aslantaş Köyü doğumlu, Okuma yazma bilmiyor, Ev Hanımı, Bozkır'da oturuyor.

— Hatice Bulut, 1942 Bozkır Yolören Köyü doğumlu, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı, Konya'da oturuyor.

— Hatice Aydın, 1966 Bozkır Tepelice Köyü doğumlu, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı, Bozkır'da oturuyor.

— Havva Yağcı, 1936 Bozkır Sazlı Köyü doğumlu, Okuma yazma bilmiyor, Ev Hanımı, Bozkır'da oturuyor.

— İsa Erdem, 1948 Bozkır Pınarcık Köyü doğumlu, İlkokul Mezunu, Marangoz, Bozkır'da oturuyor.

— Kadir Taşpınar, 1935 Bozkır Işıklar Köyü doğumlu, Ortaokul Mezunu, Emekli Müezzin, Bozkır'da oturuyor.

— Mehmet Akyüz, 1947 Bozkır Sarioğlan Kasabası doğumlu, İlkokul Mezunu, Terzi, Bozkır'da oturuyor.

— Mehmet Ali Döner, 1953 Bozkır Pınarcık Köyü doğumlu, İlkokul Mezunu, Çiftçilik yapıyor, Pınarcık Köyünde oturuyor.

— Mehmet Ilgın, 1936 Bozkır Yolören Köyü doğumlu, İlkokul Mezunu, Çiftçilik yapıyor, Yolören köyünde oturuyor.

— Meryem Döner, 1981 Bozkır Kuşça Köyü doğumlu, Lise Mezunu, Ev Hanımı, Bozkır'da oturuyor.

— Mustafa Doğan, 1970 Ilgın doğumlu, İ.H.Lisesi Mezunu, Bozkır İlçe Müftülüğünde V.H.K.İ.Memuru

— Mustafa Özdemir, 1963 Bozkır Ayvalca Köyü doğumlu, İ.H.L. Mezunu, Üçpınar Kasabası Camii İmami, Üçpınar Kasabasında oturuyor.

— Nazlı Taşpınar, 1941 Bozkır Işıklar Köyü doğumlu, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı, Bozkır'da oturuyor.

— Osman Arslan, 1971 Bozkır Işıklar Köyü doğulu, İ.H.L Mezunu, Akçapınar Köyü Camii İmamı, Akçapınar Köyünde oturuyor.

— Rukiye Erdem, 1947 Bozkır Pınarcık Köyü doğumlu, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı Bozkır'da oturuyor.

— Şakire Vural, 1947 Bozkır Yolören Köyü Doğumlu, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı, Konya'da oturuyor.

— Ümmü Yıldız, 1955, Yalılıyük İlçesi doğumlu, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı, Bozkır'da oturuyor.

— Ümmühan Gölge, 1942 Bozkır doğumlu, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı, Bozkır'da oturuyor.

BİLGİ FORMU

* İsmi ve Yaşınız : .....

* Bulduğunuz Köy, Kasaba veya Mahallenin İsmi : .....

* Bulduğunuz yerde bulunan türbe, yatır, tekke... vs gibi ziyaret yerleri varsa isimleri ve ne amaçla ziyaret edildiği;

* Tekke : .....

* Türbe : .....

* Yatır: .....

* Ocak : .....

* Kutsal Ağaçlar : .....

* Şifalı Su: .....

* Delikli Taş: .....

* Bulduğunuz yerde, evlilik, düğün, nişan, doğum, ölüm, nazar, çocuklar, hastalıklar veya çeşitli konularla ilgili yörede uygulanan (batıl inanç veya hurafe de olarak isimlendirilen) ilginç inançlar varsa kısaca bilgi veriniz.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

* Bulduğunuz yörede halk bu inançlara ne kadar inanıyor ve ne kadar ilgi gösteriyor?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....